

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**GESTIKULAČNÍ PROJEVY MUŽŮ A ŽEN VE
VYBRANÝCH ZEMÍCH**

Michaela Semeráková, DiS.

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**GESTIKULAČNÍ PROJEVY MUŽŮ A ŽEN VE
VYBRANÝCH ZEMÍCH**

Michaela Semeráková, DiS.

Vedoucí práce:

RNDr. Vladimír Blažek, CSc.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018 .....

Chtěla bych poděkovat především vedoucímu své bakalářské práce RNDr. Vladimíru Blažkovi, CSc., za cenné informace a rady, které mi poskytl při konzultacích, jež jsem se snažila co nejlépe zrealizovat. Ráda bych také poděkovala své rodině a blízkým za podporu.

Obsah

1 ÚVOD	7
2 VYMEZENÍ POJMU GESTIKULACE	9
2.1 HISTORIE STUDIA GESTIKULACE	9
2.2 DEFINICE GESTIKULACE DLE RŮZNÝCH AUTORŮ	10
3 GESTIKULACE – FUNKCE, KLASIFIKACE A NEVERBÁLNÍ PROJEVY	12
3.1 FUNKCE GESTIKULACE DLE KARLA BÜHLERA.....	13
3.2 KLASIFIKACE GEST DLE ZDEŇKA KLEINA.....	14
3.2.1 <i>Ilustrativní gesta</i>	14
3.2.2 <i>Akustická gesta</i>	14
3.2.3 <i>Sémantická gesta</i>	14
3.3 KLASIFIKACE GEST DLE DESMONDA MORRISE	15
3.3.1 <i>Primární gesta</i>	15
3.3.1.1 <i>Výrazová gesta</i>	15
3.3.1.2 <i>Mimická gesta</i>	16
3.3.1.3 <i>Schématická gesta</i>	16
3.3.1.4 <i>Symbolická gesta</i>	17
3.3.1.5 <i>Technická gesta</i>	17
3.3.1.6 <i>Kódovaná gesta</i>	17
3.3.2 <i>Sekundární gesta</i>	18
3.4 GESTIKULACE A JEJÍ NEVERBÁLNÍ PROJEVY DLE DAVIDA LEWISE	18
3.4.1 <i>Symbols</i>	18
3.4.2 <i>Ilustrátory</i>	19
3.4.3 <i>Regulátory</i>	19
3.4.4 <i>Adaptéry</i>	20
3.5 NEVERBÁLNÍ SIGNÁLY GESTIKULACE DLE JOSEPHA DEVITA.....	21
3.5.1 <i>Ilustrátory</i>	21
3.5.2 <i>Afektivní projevy</i>	21
3.5.3 <i>Regulátory</i>	21
3.5.4 <i>Adaptéry</i>	21
4 GESTIKULACE NESLYŠÍCÍCH PROSTŘEDNICTVÍM UŽITÍ ZNAKOVÉHO JAZYKA	22
5 NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE VE VÝBRANÝCH ZEMÍCH	24
5.1 SPECIFIKA NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE V ČESKÉ REPUBLICE	24
5.2 SPECIFIKA NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE VE VIETNAMU	26
5.3 SPECIFIKA NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE V ARABSKÝCH ZEMÍCH.....	29
6 METODIKA	34
7 ANALÝZA VÝSLEDKŮ	36
7.1 VÝZNAMY PĚTI GEST UŽÍVANÉ MUŽI A ŽENAMI V ČESKÉ REPUBLICE.....	36
7.2 VÝZNAMY PĚTI GEST UŽÍVANÉ MUŽI A ŽENAMI VE VIETNAMU	38

7.3 VÝZNAMY PĚTI GEST UŽÍVANÉ MUŽI A ŽENAMI V ARABSKÝCH ZEMÍCH ...	40
8 SHRnutí VÝSLEDKŮ A DISKUZE.....	44
9 ZÁVĚR.....	48
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
11 RESUMÉ	52
12 PŘÍLOHY.....	53

1 ÚVOD

Gesta jsou nedílnou součástí neverbálních projevů a mnohokrát doprovázejí mluvené slovo nebo se používají ve vztahu s dalšími neverbálními signály. Nejčastěji se učíme neverbálním projevům od rodičů, příbuzných, přátel, prostřednictvím nápodoby jejich pravidelně používaných forem neverbální komunikace. Na neverbální projevy se při komunikaci nekladou takové nároky oproti řeči. Většina neverbálních projevů se zobrazuje na nevědomé úrovni. Neverbální komunikace má různé formy, specificky použitelné v rozmanitých situacích. Za nejčastěji používané neverbální projevy lze považovat mimiku, gestiku, haptiku, posturiku a proxemiku. Člověk tedy nemusí projevovat své pocity či myšlenky jen prostřednictvím řeči. Někdy pouze stačí naznačit aktuální emoční rozpoložení například za pomoci mimiky, gest. Dále je potřeba vědět, že lidé nejvíce vnímají u druhých jejich neverbální projevy v oblasti obličeje, poté vnímají pohyby rukou a nakonec pozici těla a nohou.

Bakalářská práce se zaměřuje na rozdílné významy gest užívaných muži a ženami v České republice, Vietnamu a v arabských zemích. Cílem práce je zjistit, zda mezi vybranými respondenty existují odlišnosti ve vnímání významu pěti předložených gest, neboť pocházejí z různých zemí, ve kterých existuje rozdílná kultura. Výsledky mohou poukázat na jinakost v používání, významu gest dle pohlaví v daných zemích, či nikoliv.

Teoretickou část tvoří kapitoly týkající se definice gest, funkce gest, klasifikace gest a neverbálních projevů gestikulace dle různých autorů, gestikulace neslyšících. Dále se v této části objevují i kapitoly vztahující se k neverbální komunikaci v České republice, ve Vietnamu a ve vybraných arabských zemích. Tyto kapitoly nastiňují všeobecně používaná gesta, jež jsou interpretována různorodě jak muži, tak ženami na veřejnosti. Neverbální komunikace je v České republice více rezervovaná a formálnější, zatímco ve Vietnamu a v arabských zemích je více dynamická a kontaktnější. Styl podání ruky je ve všech vybraných zemích odlišný. Naopak ve všech vybraných zemích hraje hlavní roli při

podání ruky postavení, věk a pohlaví. Informace o neverbální komunikaci ve vybraných zemích vychází z literárních zdrojů či z ústních sdělení. Tato část se věnuje i tématu, jak obyvatelé dané země vnímají používání gest v jejich kultuře a co pro ně dílčí gesta znamenají. Kupříkladu při jakých příležitostech gesta preferují, jaká gesta jsou nevhodná během komunikace s druhou osobou.

Empirická část pracuje s metodou předkládání pěti stejných kreslených gest respondentům z České republiky, Vietnamu a arabských zemí (Egypt a Maroko). Tato metoda je stěžejní pro odhalení odlišností ve vnímání významu pěti předložených gest užívaných muži a ženami pocházejících z kulturně odlišných zemí.

2 VYMEZENÍ POJMU GESTIKULACE

2.1 Historie studia gestikulace

Slovo „gesto“ pochází z latinského slovesa „gerere“ a znamená „provádění“. Používalo se v 15. století jako „gestikulovat“ pro „výrazové tělesné pohyby“ kejklířů a komediantů. V dnešní době se v politice a médiích hovoří o gestech jako o „obrazech přebásněných v symboly.“ (Frotscher 2008: 43) L. A. Seneca se k neverbálním projevům vyjádřil pomocí tohoto citátu: „Tvůj výraz prozradí i to, co se snažíš skrýt“ (Frotscher 2008: 45). Ve starém Řecku se veřejné projevy uskutečňovaly nejen pomocí mluveného slova, ale i za doprovodu gest. Skladba vět se dokonce podřizovala gestu, mimice či pozici. Ve starověku se gestika považovala za jednu z nejdůležitějších složek rétorického umění (Mikuláščík 2010: 110).

Roku 1616 vydal Bonifacios knihu pod názvem *The Art of Signs* ve Vicenze. Tato kniha je jedna z nejranějších knih vydána v Evropě, která se věnuje gestům. Bonifacios věřil, že řeč těla odhaluje mnohem jasněji a více pravdivě lidské pocity a záměry než řeč. Jeho hlavní myšlenka spočívala v tvrzení, že gesta by mohla být univerzálním jazykem, a tím pádem by mohla nahradit mluvenou řeč (Kendon 2004: 23, 24).

Na přelomu 18. a 19. století Antonio de Jorio sestavil tabulku deseti speciálních neapolských gest. Jeho tabulka gest se osvědčila a on začal snít o tom, že se dostane i do dalších míst na světě. Nakonec se používaly pouze v Itálii. Dnes už jsou zaniklé, ale některé italské slovníky gest i nadále vycházejí z tabulky sestavené od de Joria. Mezi deset hlavních gest patřilo – ticho, varování, krása, žízeň, výsměch, rozpaky, naslouchání, kradmý pohled, lhostejnost a nelibost (Vávra 1990: 27, 28, 35, 36). O mluvení beze slov se také v minulosti zajímali divadelníci, tanečníci, literáti (Vávra 1990: 181).

V 19. století se začala psychologie a antropologie věnovat studiu gest. Edward Tylor vydal roku 1865 knihu, ve které ukazoval, jak může studium gest osvětlit procesy, které jsou základem pro vývoj symbolické komunikace a mluveného jazyka. Zabýval se pro ilustraci otázkami

vztahu mluveného jazyka a gest, gesty jako formami jazyka (Kendon 2004: 43).

Ve 20. století gesta poprvé roku 1983 obsáhleji popsal Adam Kendon v rámci tzv. „Kendonova kontinua“, které sestávalo z gestikulace, ta směřovala k pantomimě, pantomima směřovala k emblémům a emblémy k znakovému jazyku. Kendonovo kontinuum je stěžejní pro vytřídění gest, které spadají zásadně do jiných kategorií (McNeil 1992: 37). Roku 1996 proběhla první mezinárodní konference, která byla věnována studiu gest v Albuquerque, Nové Mexiko. Roku 1998 proběhli další konference, které věnovali pozornost studiu gest v Německu, Francii a Portugalsku. Roku 2002 proběhla první schůze nazvaná *International Society For Gestures Studies* v Austinu, Texas (Kendon 2004: 2).

2.2 Definice gestikulace dle různých autorů

Gesta patří do oblasti neverbální komunikace. V neverbální komunikaci je klíčové porozumět druhé osobě, aniž bychom k vyjádření za každých okolností použili slova. Za některých okolností je vhodnější naznačit naše myšlenky pouze skrze použití gest, mimiky. Mnoho gest se utvořilo do typických reprezentací. Všichni lidé mávají, tleskají při konkrétních situacích. Lidé skrze gesta ukazují osobní variace gest v rámci kulturního schématu. Gesta nelze vymezit samostatně, vždy budou součástí i jiných verbálních a neverbálních projevů. Používání gest je spojeno i s výchovou a s osobnostními vlastnostmi (Morris 2002: 46). Gesta vzbuzují velký zájem, protože se zdají být univerzální a přirozenou formou vyjadřování. Gesta se mohou zdát spontánní, ale někdy jsou regulována společenskými konvencemi (Kendon 2004: 3).

Emblémy se často používají bez přítomnosti řeči. Emblémy byly dále popsány kupříkladu Ekmanem a Friesenem (1969), Morrisem (1979) a Kendonem (1981). Emblémy a pantomima mohou nahradit nebo doplnit řeč (McNeil 1992: 38). David McNeil uvádí, že je gesto nedílnou součástí jazyka a hraje důležitou roli i v pochopení jazyka. McNeil považuje gesta za synchronní, syntetická, frekvenční objevující se v podobných formách napříč různými kulturami. Synchronnost gest sestavuje kombinaci

různých vyjádření stejné myšlenkové jednotky (McNeil 1992: 1). Gesta jsou pohyby rukou, která lze pozorovat tehdy, když lidé o něčem mluví. Tyto pohyby mohou být více či naopak méně používány. Přesto jsou tato gesta lidmi užívána skoro vždy spolu s řečí. Pohyby rukou mohou mít symbolický význam k mluvenému slovu, které skrze pohyby rukou více zdůrazníme. Důležité u gest je skutečnost, že všechna nejsou pevně ukotvena. Mohou být součástí svobodného rozhodnutí či poukazují na svéráznou obraznost myšlení. Gesta jsou součástí řeči, jsou důležitá pro pochopení významu a funkce tvrzení. Gesta poskytují novou perspektivu v procesu jazyka. Tento rozměr je obraznost jazyka, který je v tomto případě skryt (McNeil 1992: 1). U gest je směr určován od celku k částem. Jedno gesto může kombinovat mnoho významů – je syntetické (McNeil 1992: 19). Ikonické gesto je vnímáno jako symbol, který reprezentuje něco dalšího. V tomto případě: *„Ruka není pouze rukou, ale jakýmsi znakem, pohyb není ruka v pohybu, ale znak v pohybu, prostor není fyzickým prostorem vypravěče, ale je prostorem vypravěče.“* (McNeill 1992: 20). Gesto je tudíž symbolem, ale tento symbol je zásadně odlišným typem od symbolu řeči (McNeill 1992: 20).

V českém prostředí gestikulaci věnoval pozornost Zdeněk Klein, který napsal, že gestikulace vychází z latinského slova „*gestus*“, znamenající „*posunek, gesto*“. Gesta se podle Kleina předávají pohybem jedné ruky či oběma rukama, méně nohama a hlavou (Klein 1998: 7). Podle Vlastimila Vávry jsou gesta pohyby rukou, jímž přikládáme nějaký význam. Gesta lidé vnímají málokdy odděleně od jiných neverbálních signálů (Vávra 1990: 10). Podle Milana Mikulášťíka jsou gesta záměrné pohyby rukou, hlavy či nohou, které slouží k dokreslení verbálního sdělení nebo toto sdělení zastoupí. U gest je podstatné to, že si je ani nemusíme uvědomovat, jednoduše je nevědomky použijeme. Většina lidí si zafixuje určitá gesta, jež používá opakovaně i v situacích, kdy není vhodné daná gesta naznačovat (Mikulášťík 2010: 109, 110). Podle Zbyňka Vybírala gesta vzbuzovala pozornost právě proto, že při neverbální komunikaci plní funkci komplexních slov s bohatou sémantikou. Gesta jsou mlčenlivá slova a mají svůj vlastní syntax.

Pomocí gest lidé kupříkladu nahrazují slova, ilustrují řečené, regulují řeč (Vybíral 2000: 66).

Definice gest podle L. Benoista vychází z interpretace, že samo gesto existuje současně se životem a je o mnoho milionů let starší než slovo. Člověk se nejprve vyjadřoval gesty, která pro ostatní zprvu představovaly znaky. Tyto znaky okamžitě chápali bratři z jeho kmene. Musely v nich vzbuzovat emoce stejné povahy, neboť člověk opravdu chápe jen to, co může sám opakovat (Klein 1998: 9). Desmond Morris definuje gesta jako jakýkoliv pohyb, který naznačuje vizuální signál příjemci. Gesto se stane činem jen za předpokladu, že je možné ho vidět někým jiným a tudíž bude příjemci i správně sděleno prostřednictvím požadované informace (Morris 1977: 21).

Lidé klasifikují gesta různorodě. Přesto každá definice v sobě ukrývá stejnou podstatu a to takovou, že gesta jsou nedílnou součástí verbální a neverbální komunikace. Gesta lze užívat skrze vědomý úmysl zdůraznit nějaké slovní sdělení, nebo naopak je lze používat nevědomě. Častokrát si ani neuvědomujeme, že ilustrujeme kromě gest i jiné neverbální signály, které celkový dojem upevní a přidají mu na důležitosti.

3 GESTIKULACE – FUNKCE, KLASIFIKACE A NEVERBÁLNÍ PROJEVY

Mnohá gesta jsou jak vědomá, tak nevědomá. U člověka jsou gesta rozvinuta díky plastičnosti senzorio-motorického aparátu a centrální reprezentace. Gesta mohou mít různou složitost. Uplatňují se při nich různé skupiny svalů například mimické, části těla. Gesta jsou důležitým nástrojem sociálního kontaktu. Gesta plní v odlišných situacích různé funkce a slouží k jiným účelům. Ve známém prostředí lidé používají větší počet gest a dalších neverbálních projevů než v cizím prostředí. Více neverbálních projevů lidé naznačí při líčení emočně vypjatých situací. Gesta budeme používat i v rámci sociálního postavení nadřazený, podřazený, přítel. Záležet bude i na osobnostních charakteristikách. Pro ilustraci lze zvolit temperament, jenž ovlivňuje lidskou dominanci, či

submisivitu. Důležitou roli bude v užívání gest hrát i výchova, vzdělání jedince a inteligence (Fraňková, Klein 1997: 52, 54, 55).

Podle Argylea je možné prostřednictvím gestikulace poznat, jaké osobnostní vlastnosti má daná osoba, aniž bychom se jí dívali do tváře či poslouchali její hlas. Gesta udávají kvantitu, to znamená, kolik energie chce osoba dát najevo. Vztah mezi gesty a jinými složkami lidské osobnosti závisí na několika odlišných procesech. Existují gesta, která ukazují aktuální emocionální stav či slouží pro kontrolu vlastního jednání. Gesta nám pomáhají i k dokreslení a zvýraznění našich myšlenek, pocitů a představ. Používání konkrétní gestikulace je z velké míry odrazem kulturního a sociálního prostředí, ve kterém lidé žijí (Černý 2012: 113).

3.1 Funkce gestikulace dle Karla Bühlera

Karl Bühler uvedl tři hlavní funkce gest. První funkce gest je expresivní, jenž se odehrává bez ohledu na přítomnost, či nepřítomnost příjemce. Jedinec díky této funkci vyjadřuje vnější emoční stav, například obě dlaně před obličejem signalizují smutek, strach (Klein 1998: 9). Další funkce je signální, která je zřejmá pro příjemce a zprostředkovává mu jednoduché i složitější informace, například zvednuté paže nad hlavou symbolizují vzdávání se (Klein 1998: 9). Třetí funkce gest je deskriptivní. Jedná se o funkci, při které se informace předávají složitějším a komplexnějším popisem skutečnosti, se zapojením abstraktního myšlení, například pomocí rukou naznačíme velikost, vzdálenost daného předmětu (Klein 1998: 10).

Zmíněné funkce gest navržené Karlem Bühlerem posloužili jakožto základní utvoření si obrazu, jaké funkce vlastně gesta představují. Další autoři věnující se gestikulaci, mohou navrhnout odlišné funkce gest, neboť každý člověk vnímá gesta jiným způsobem a připisuje jim odlišné významy a tím pádem i jiné funkce. Gestikulaci převážně používáme pro vyjádření vnitřních pocitů, myšlenek, nejčastěji za použití rukou, mimických projevů.

3.2 Klasifikace gest dle Zdeňka Kleina

3.2.1 Ilustrativní gesta

Gesta, která doprovázejí řeč, zdůrazňují, zpřesňují a ilustrují verbální projev. Ilustrativní gesta naznačujeme ve velké míře abstraktně. Příkladem rukou nakreslíme nějaký obrazec do prostoru (Klein 1998: 7).

3.2.2 Akustická gesta

Jedná se o gesta, která v průběhu interakce nemusíme vidět, poněvadž stěžejní informace jsou přenášeny zvukově. Například při návštěvě koncertu posluchači tleskají. Tleskání u nich symbolizuje, že jsou nadšení a koncert se jim líbí. (Klein 1998: 7).

3.2.3 Sémantická (významová) gesta

Pojem „*sémantické gesto*“ zavedl prof. Jan Mukařovský, který jej popsal jako víceméně formální jednotící princip, který udržuje všechny složky literárního díla v souladu (Klein 1998: 7). Podle Mukařovského je zapotřebí rozlišovat významy, které se vztahují k obsahu toho, co mluvčí interpretuje, od významů týkajících se osoby mluvčího samotného. Považoval gestikulaci a mimiku za neverbální projevy, které spolu vždy kooperují. Rozlišoval mezi bezděčnou a vědomou gestikulací a mimikou. Mluvení beze slov se uskutečňuje skrze významy, kterými na sebe lidé vzájemně působí. Při těchto projevech se snáze ozývá přízvuk estetické záliby (Vávra 1990: 181). Petříček charakterizuje sémantické gesto jako: „*Originální odpověď na otázku po jednotě, celosti bytostně dynamické, otevřené struktury.*“ (Klein 1998: 24). Zdeněk Klein se vyjadřuje k sémantickému gestu: „*Za sémantické gesto považujeme specifický pohyb části lidského těla, který má určité vlastnosti.*“ (Klein 1998: 25). Pohybová koordinace sémantického gesta je fixní a v dané společnosti ustálená tak, že lze hovořit o vzorci chování. Sémantické gesto je též nositelem určitého významu, který příjemce dokáže v dané společnosti rozpoznat. Jedinec sémantické gesto užívá nejméně pro jednoho

příjemce. Sémantická gesta lze také používat v situacích, při kterých není možné z nějakého důvodu hovořit, například z důvodu hluchonělosti. Pokud je člověk hluchoněmý, tak má možnost komunikovat s ostatními členy společnosti prostřednictvím znakové řeči, jenž mu dává možnost předávat obsažené a abstraktní pojmy jako má artikulovaná řeč (Klein 1998: 25).

3.3 Klasifikace gest dle Desmonda Morrise

3.3.1 Primární gesta

Primární gesta jsou gesta, která lidé používají úmyslně, aby cíleně předali příjemci specifickou informaci (Klein 1998: 16).

3.3.1.1 Výrazová gesta

Výrazová gesta jsou jako jediná z primárních gest společná s některými živočichy. Člověk je produkuje v rámci vnějšího výrazu, který vyjadřuje nespočet různých vnitřních stavů (smích, pláč). Člověk tedy pokládá výrazová gesta jako transkulturně srozumitelná (Klein 1998: 16). Lidský obličej má mnoho obličejových svalů, které jsou důležité pro vyjádření nálady člověka. Jsou to spontánní a samozřejmá gesta, která ukazují naše pocity, myšlenky skrze obličejové výrazy. Náš mozek dokáže zaregistrovat určitý výraz v obličeji, pomocí kterého dokážeme rozpoznat, jak se daný člověk cítí, co nám chce výrazovými gesty v obličeji naznačit. Tato gesta pouze signalizují nějaké nálady, nikoliv nezaujmají mechanickou funkci. Výrazová gesta nejčastěji signalizují úsměvy a posměchy, pokrčení ramen a ušklíbnutí. Každý člověk má komplex obličejových svalů, jejichž úkolem je vyjadřovat obličejové výrazy našich nálad. Obličejové výrazy se samozřejmě mohou lišit v různých zemích, ale stále se jedná o vyjádření, jež je všemi lidmi sdílené. Pro ilustraci úsměv nevyjadřuje jen pocit štěstí a radost, ale může naznačovat i ironii, posměch, tudíž se každý člověk v dané situaci neusměje stejně, s totožnou intenzitou a rozsahem. Výrazová gesta jsou tedy ovlivněna kulturou, která představuje v každé oblasti různorodou

diverzitu. Příkladem děti se mohou smát méně v daném kmenu, pokud dospívají, což vede k tomu, že musejí skrývat své emoce a to má za následek, že musejí být schopni potlačit a ztlumit intenzitu jejich smíchu (Morris 2002: 24, 26, 27).

3.3.1.2 Mimická gesta

Mimická gesta se vyznačují pohyby, jež napodobují nějakou osobu nebo činnost. Lze je rozdělit do čtyř druhů. První, jsou sociální mimická gesta, která naznačují emoce člověka ve společnosti, například usměji se ze zdvořilosti. Druhá jsou teatrální mimická gesta, která jsou stylizovaná podle divadelního žánru. Třetí jsou částečná mimická gesta využívající podoby zobrazovaného objektu, například snažím se napodobit rukou vzlétání letadla. Poslední mimická gesta jsou náznaková, v určitém ohledu chybí hmotný objekt, ale imaginárně se zobrazí. Příkladem, když si dáme ruku před ústa a naznačíme, že jíme, nebo pijeme (Klein 1998: 17). Mimická gesta představují neodmyslitelnou kvalitu, jež spočívá v tom, že jsou schopna naznačit nějakou situaci, či věc pomocí mimiky obličeje. Správně srozumitelně naznačená mimická gesta jsou úspěchem k tomu, že příjemce bude rozumět předávané informaci, kterou dříve neznal. K naznačení nějaké situace pomocí mimických gest není zapotřebí zkušenost, znalost nebo tradice, jak budeme dílčí situace interpretovat (Morris 2002: 27).

3.3.1.3 Schématická gesta

Schématická gesta využívají pouze některý ze znaků zobrazované skutečnosti, přičemž tato gesta bývají transkulturně značně odlišná. To znamená, že ne všechny znaky typické například pro krávu v indiánské znakové řeči, představují totéž i v jiných kulturách (Klein 1998: 17). Schématická gesta jsou zestručnělou variantou mimických gest. Schématická gesta se pokoušejí zobrazit pomocí jednoho nápadného rysu nějakou situaci. Jsou nejčastěji ukazována v sekvenci několika náznacích gest pomocí rukou. Tato gesta lidé rychle naznačují a používají je při mnoha příležitostech (Morris 2002: 29, 30).

3.3.1.4 Symbolická gesta

Symbolická gesta v sobě ukrývají abstraktnější význam, který se vytváří jednoznačněji a rychleji, než skrze verbální sdělení. Pro ilustraci, když si prstem poklepu na čelo, chci příjemci dát najevo, že s ním nesouhlasím, nebo mě něco napadlo (Klein 1998: 17). Symbolická gesta v sobě nesou abstraktní význam, který nemá jednoduchý ekvivalent ve světě věcí a trendů. Symbolické gesto pro hloupost je naznačováno různorodě v různých státech. Kupříkladu v Saudské Arábii je hloupost ukázána položením ukazováku na dolní oční víčko, kdy je ukazovákem proveden pohyb směrem dolů. Natož v jiných zemích toto gesto znamená souhlas, nebezpečí, zločinnost, nedůvěru. Symbolická gesta s sebou nesou dva problémy. První tkví v přesvědčení, že jeden význam signalizuje různá jednání. Druhý spočívá v tom, že několik významů vyjadřujeme stejným jednáním. Řešení lze nalézt v individuálním přístupu ke každé kultuře, to znamená naučit se symbolická gesta konkrétní kultury, být vnímavý a objektivní (Morris 2002: 32, 34).

3.3.1.5 Technická gesta

Technická gesta mají speciální význam a jsou určena konkrétním profesním skupinám. Nečlenové této skupiny těmto gestům nejsou schopni porozumět. Například policisté řídící dopravu na křižovatce pozemní komunikace, používají specifická gesta pomocí rukou, kterým budou rozumět jen lidé, kteří mají řidičský průkaz (Klein 1998: 17).

3.3.1.6 Kódovaná gesta

Kódovaná gesta vytvářejí ucelený systém, v němž jeden znak znamená jedno slovo. Nejvíce se tato gesta uplatňují ve znakové řeči hluchoněmých pro jednu či obě ruce (Klein 1998: 17). Kódovaná gesta jsou součástí formálního systému signálů. Vytvářejí spolu s dalšími gesty komplex, pomocí kterého produkují skutečný jazyk. Speciálním rysem jsou individuální jednotky, které jsou bezcenné, bez odkazu k jiným jednotkám v daném kódu. Technická gesta mohou být systematicky

naplánovaná, každý signál tedy může fungovat nezávisle s jinými signály (Morris 2002: 40).

3.3.2 Sekundární gesta

Sekundární gesta jsou gesta, která jsou ukazována mimovolně, druhotně na základě fyziologických pochodů, například kýchnutí (Klein 1998: 17).

Klasifikace gest neexistuje pouze dle Kleina a Morrise. Lze najít mnoho různých klasifikací gest i od jiných autorů. Klein rozdělil gesta na sémantická, ilustrativní a akustická. Jeho klasifikace poukazuje na fakt, že gesta jsou nedílnou součástí lidského vnímání a mají význam i v zobrazování pocitů a myšlenek. Morris klasifikoval gesta do více kategorií, které podrobně vysvětlil a uvedl ke každé kategorii různorodé příklady používání gest v různých kulturách s ohledem na existenci odlišného vnímání jejich významu.

3.4 Gestikulace a její neverbální projevy dle Davida Lewise

3.4.1 Symboly

Symboly jsou signály, které lze přímo přeložit do slova nebo slov, jež přesně interpretujeme v dané významové oblasti. Mezi nejznámější a nejčastěji používaná gesta ukázaná pomocí ruky jsou: vztyčený palec, dvěma prsty (ukazovákem a prostředníkem) naznačené „V“ a dva prsty (palec a ukazovák) tvořící písmeno „O“ (Lewis 1995: 24).

Gesto vztyčeného palce má původ u Římanů. Toto gesto používali imperátoři, když dávali gladiátorům život (Frotscher 2008: 45). Dvěma prsty naznačené „V“ symbolizuje různé významy, kdy záleží na otočení dlaně k tváři, či od tváře. Pokud je dlaň směrem od tváře, tak naznačené „V“ znamená vítězství. Gesto znamenající vítězství, poprvé použil Winston Churchill jako znak nadcházejícího vítězství nad nacisty ve 2. světové válce. Zatímco dlaň při naznačení „V“ směřující k obličeji, zvláště ve Velké Británii, symbolizuje urážku mužství (Lewis 1995: 25).

Existuje mnoho gest a nepřeborné množství jejich variací. Může se jednat o gesta, která nejsou součástí řeči, například gesto „*okay*“ nebo „*V-for-Victory*“. Oproti tomu existují gesta, která jsou součástí řeči a jejich funkcí je ilustrovat to, co bylo řečeno (Knapp, Hall 2009: 8,9).

Všechny symboly se nenaznačují pouze za pomoci prstů, rukou a paží. Kupříkladu pokrčeným nosem můžeme vyjádřit znechucení, pokrčení rameny můžeme naznačit nejistotu. Symboly používáme buď samostatně, nebo je spojujeme do krátkých vět. Použití vhodného symbolu je klíčové pro zajištění přijetí do určité skupiny nebo kultury. V tomto případě lze symbol chápat jako součást identity, který odkazuje na to, že skupina sdílí totožné názory, postoje, víru. Nadále je při používání symbolů důležité dbát na to, abychom neúmyslně nevysílali chybná sdělení. Libyjské muži se například zavrtávají konečkem ukazováku do tváře, hovoří-li s krásnou ženou (Lewis 1995: 26).

3.4.2 Ilustrátory (doprovodná gestikulace)

Ilustrátory jsou spojeny s řečí a používají se proto, abychom zdůraznili slova, fráze nebo naznačili určité vztahy. Ukazují se nejčastěji pomocí rukou a paží. Lidé užívají ilustrátory v mnoha situacích, v různém počtu a typech. Některé národnosti používají ilustrátory ve větší míře, než ostatní. Dále ilustrativní gesta naznačují verbální výklad zakreslený do vzduchu, což se provede tak, že rukou do prostoru nakreslím nějaké sdělení. Aplikace ilustrátorů jsou nezbytně nutné, aby byly ilustrátory synchronní. Díky tomu nebude konverzace stresující a nepříjemná. Kupříkladu matka se naučí napodobovat konkrétní pohyby hendikepovaného dítěte. Takto naučené pohyby mezi nimi vytvoří synchronizaci a dítě se lépe napojí na jejich vzájemnou komunikaci (Lewis 1995: 27, 28).

3.4.3 Regulátory (usměrňující a řídicí signály)

Regulátory jsou signály změn, podstatné před začátkem a po skončení komunikace. Pro představení podání ruky ukazuje zdvořilost, postavení jedince. Regulátory se též používají, pokud chceme urychlit,

nebo naopak zpomalit mluvčího během konverzace. Dále naznačují, aby již mluvčí předal slovo druhému. Mezi nepoužívanější regulátory patří kývání hlavou a pohledy. Rychlé kývání hlavou naznačuje postoj, při kterém by řečník měl ukončit svou řeč, jelikož má například končit doba určená pro přednášku. Naopak pomalé kývání hlavou naznačuje, že by řečník měl pokračovat v řeči, jelikož posluchače zajímá jeho sdělování. Používání regulátorů ve správnou dobu je klíčové pro navození dobrého dojmu na posluchače. Když chce řečník předat slovo někomu dalšímu, měl by klesnout hlasem, zpomalit tempo řeči, sklopit oči nebo hlavu. Ten, kdo chce mluvit, též použije příslušný regulátor v podobě zvednutí prstu, který vyjadřuje jeho netrpělivost něco sdělit a tím přerušit tok myšlenek řečníka. Pro správnou a plynulou komunikaci mezi dvěma či více lidmi je stěžejní jejich synchronizace. Jestliže nebudou naladěni na stejnou vlnu, způsobí to zadrhávání v konverzaci v tom smyslu, že řečník, který by měl snadně převzít slovo, najednou neví, jak správně pokračovat v konverzaci. V situaci, v níž si chce řečník udržet slovo, ale přerušuje ho druhý účastník rozhovoru, je nutné, aby použil jiný typ regulátoru. Naopak v případě, že účastník konverzace nechce převzít slovo, nenavazuje s řečníkem oční kontakt a zůstává uvolněný. Používání regulátorů lze shrnout následovně, správný výběr regulátorů v dané situaci umožní převzít vedení při jakékoli výměně názorů (Lewis 1995: 29, 30, 31).

3.4.4 Adaptéry

Adaptéry jsou pohyby a gesta, které se používají ke kontrole našich reakcí a pro ovládnutí našich pocitů (sebemanipulující gesta). Pro ilustraci poškrábání se, lomení rukama. Adaptéry se nejčastěji odhalují ve stresujících situacích, jinak jsou pro člověka nevědomé. Jestliže je člověk nervózní, začne si například hrát s vlasy, začne si kousat nehty, tře si ruce (Lewis 1995: 32).

3.5 Neverbální signály gestikulace dle Josepha DeVita

3.5.1 Ilustrátory

Ilustrátory ilustrují, či zesilují verbální sdělení, která doprovázejí. Kupříkladu, když chce jedinec ukázat něco napravo od něho, bude používat konkrétní gesto tím směrem. Nejčastěji se ilustrátory interpretují za pomoci rukou, hlavy či celého těla. Ilustrátory vyjadřují i velikost nebo tvar předmětů, o kterých osoba mluví. Ilustrátory mohou mít posilovací funkci ve fázi zapamatování. Pokud jedinec při verbálním sdělení bude používat i gesta, zapamatuje si daný obsah sdělení mnohem snáze (DeVito 2008: 126).

3.5.2 Afektivní projevy

Afektivní projevy jsou mimické projevy (úsměv) nebo také gestikulace rukou a pohyby celého těla (uvolněný postoj těla), které vyjadřují emocionální významy. Afektivní projevy se mohou používat k doplnění, posílení slovního projevu, či jako náhrada slov. Po ilustraci, zda-li se setkám se známou osobou, budu se na ni usmívat a řeknu jí, že ji ráda vidím (DeVito 2008: 126).

3.5.3 Regulátory

Regulátory jsou signály, pomocí kterých lze monitorovat, řídit, koordinovat nebo udržovat řeč druhé osoby. Pro ilustraci, když jedinec chce, aby řečník pokračoval ve svém projevu, naznačí mu to kývnutím hlavy (DeVito 2008: 126).

3.5.4 Adaptéry

Adaptéry jsou gesta, která uspokojují nějakou osobní potřebu. Kupříkladu jedinec se poškrábe, když ho něco svědí, odtáhne si vlasy z obličeje, aby mu nepadaly do očí. Adaptéry se mohou zaměřovat na vlastní osobu nebo na osobu, se kterou mluvíme – zkřížím ruce, abych jí naznačila, že si chci od ní udržet vzdálenější odstup (DeVito 2008: 126).

Popsání gestikulace a jejích neverbálních projevů Lewisem a DeVitem se výrazně neodlišuje. Mezi často uváděná rozdělení neverbálních projevů gestikulace patří ilustrátory, adaptéry a regulátory. Autoři shodně uvádějí čtyři typy neverbálních projevů gestikulace, natož čtvrtý je vždy odlišný. Lewis považuje za čtvrtý neverbální projev gestikulace symboly, zatímco DeVito afektivní projevy. DeVito se při popsání neverbálních projevů gestikulace zaměřuje vždy na definování daných projevů gestikulace a následně uvádí pro lepší imaginaci i příklady z praxe.

4 GESTIKULACE NESLYŠÍCÍCH PROSTŘEDNICTVÍM UŽITÍ ZNAKOVÉHO JAZYKA

Gestikulace u neslyšících se vyjadřuje za pomoci znakového jazyka. Znakový jazyk je komunikační metoda, která užívá gestikulaci a mimiku. Má vlastní gramatiku a rozdílně velkou slovní zásobu. Za pomoci užívání znakového jazyka je nadále možné rozvíjet další složky lidského vnímání – sociální, kognitivní a emocionální.

Znakový jazyk má společný základ s gestikulací především ve vyjadřování emocí prostřednictvím rukou. Přičemž znakový jazyk využívá z velké části ruce, paže. Natož gestikulace zapojuje do konverzace všechny části těla. Historie znakového jazyka sahá do 9. století, kdy se pomocí posunků vyjadřovala čísla. Zmínku o dorozumívání neslyšících lze najít i v Platonově dialogu Kratylos. Platon zde píše, že neslyšící lidé vytvářejí různorodé významy pohybem rukou, hlavy a těla. Charles Michel Epée, francouzský opat, vymyslel první všeobecnou znakovou řeč na základě pozorování hluchoněmých dvojčat, která se schovala před bouřkou do domu, ve kterém právě pobýval. Mnoho států postupem času převzalo znakovou řeč od opata Epéeho (Frotscher 2008: 63).

V 17. století se John Bulwer zabýval filozofií ruky. Jeho knihy začaly sloužit k dorozumívání neslyšících. Gesta v nich obsažená se u neslyšících uchytila. (Vávra, 1990: 21). Stejný zájem soustředěný na vyjadřování gest pomocí rukou ukázal na přelomu 18. a 19. století Antonio de Jorio, jehož interpretace gest pomocí rukou je zmiňována

v kapitole Historie studia gestikulace. První škola pro neslyšící byla otevřena roku 1977 v Managui, Nikaragua (Frotscher 2008: 65). V gestikulaci neslyšících je speciální prstová abeceda pro jednu či obě ruce (Frotscher 2008: 63).

Označení znakového jazyka v České republice zní Czech SL. Ve Vietnamu jsou tři druhy znakového jazyka – Ha Noi SL, Hai Phong SL a Ho Chi Minh City SL. V arabských zemích je znakový jazyk různorodě pojmenovaný. V Maroku je to Moroccan SL, v Egyptě Egypt SL (e-book, Jepsen eds., 2015: 20, 9.2.2018).

Český znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený vizuálně-pohybovými posunků, kterými jsou pohyb rukou, mimika, pozice hlavy. Má základní atributy jazyka – systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický kontext a je ustálen po lexikální a gramatické stránce (Zákon o znakové řeči, 11.6.1998, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-155>, 9.2.2018). V českém znakovém jazyku existuje šestnáct základních pozic, které jsou stejné pro pravou i levou ruku. Označují se písmenem P nebo L podle dominantní ruky a příslušnou číslicí (poznámky z přednášky, Miloslav Škarda, VOŠ a SOŠ Březnice, 2015).

Všichni neslyšící ve Vietnamu nemají možnost naučit se znakový jazyk. Největší problém tkví v tom, že ve Vietnamu jsou oblasti, ve kterých je limitován přístup používat znakový jazyk k dorozumívání (<http://www.handsforvietnam.org/faqs-about-sign-language/>, 9.2.2018).

Znakový jazyk byl v arabských zemích nedávno uznán a zdokumentován. V arabských zemích používají tři základní pohyby zápěstím ruky. Při používání arabského znakového jazyka je stěžejní znát význam písmen a porozumět znakovanému slovu (Nashwa El-Bendary eds. 2011: 499, 502, 503). První kniha o znakovém jazyku v arabštině vznikla za pomoci čtyřicetičlenné neslyšící skupiny, která se zúčastňovala workshopů, a pak hlasovala pro nejvhodnější znak ke každému slovu.

(<http://www.tichezpravy.cz/v-saudske-arabii-vyjde-v-cervnu-prvni-slovník-znakoveho-jazyka/>, 2016, 9.2.2018).

5 NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE VE VÝBRANÝCH ZEMÍCH

5.1 Specifika neverbální komunikace v České republice

Neverbální komunikace Čechů je méně kontaktní a nepříliš dynamická. Chování Čechů je formálnější, rezervované, jsou více uzavření a neprojevují tolik své emoce na rozdíl od Vietnamců a Arabů.

V české tradici se nejdříve zdraví žena, poté muž. Při pozdravu a loučení si s danou osobou podají ruku. Stisk ruky je pevný a krátký. Ruce by se při pozdravu neměly podávat křížem a osoba by se měla lehce uklonit hlavou dopředu. Oční kontakt je při komunikaci obou pohlaví přímý, ale nevadí, když občasně uhnou pohledem. Pokud by se cíleně vyhýbali očnímu kontaktu s konkrétní osobou, znamenalo by to neupřímnost, lež nebo negativní postoj vůči ní (Nový 2007: 50, 52). Průměrná osobní zóna mezi mluvčím a příjemcem je přibližně jeden metr. Na veřejnosti se považuje za neslušné - ukazovat na někoho prstem, otevírat ústa při údivu, tahat někoho za oblečení, když s ním chci mluvit.

Když Češi potkají neznámé lidi, jsou k nim zdvořilí, oslovují je příjmením. Křestním jménem oslovují především rodinné příslušníky a blízké přátele. Pokud Čech sklopí zrak, ukazuje tím, že je mu nepříjemné něco, co mu bylo sděleno (Nový 2007: 54).

Pokud je Čech nervózní nebo nám neříká pravdu, lze to poznat pohledem na jeho nohy a ruce. K mluvenému slovu používá méně gestikulaci, aby se neprozradil. Příkladem si začne mnout ruce, tahá se za ucho, nos. Dalším gestem mohou být otevřené dlaně směřující vzhůru, jež naznačují otevřenost, nebo naopak mohou být projevem moci. V České republice toto gesto pozitivně ovlivňuje mezilidské vztahy, navozuje při komunikaci vřelou atmosféru a vede k získání důvěry. Gesto nataženého ukazováku před tělem pro Čechy signalizuje spíše negativní vyjádření. Pokud takto na někoho ukážeme, tak to v příjemci nevyvolá příjemný pocit, bude se cítit vinen, že něco nesprávně udělal. Podepírání hlavy z velké míry signalizuje, že se osoba nudí. Pokud má Čech zkřížené ruce před hrudníkem nebo zkřížené nohy, naznačuje tak obrannou pozici, nechce si osobu pustit blíže k tělu

(https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=6149, 9.2.2018).

Pozdrav podáním ruky má v etiketě určitá pravidla. Stisk ruky by neměl být příliš krátký, ani dlouhý. Neměl by být ani příliš chabý, ani silný. Všeobecně nejpřirozenější je stisk ruky, který je středně silný a trvá přibližně dvě vteřiny. Vzdálenost při podání ruky je přibližně jeden metr. Při podání ruky je nezbytně nutný oční kontakt. Při podání ruky je vhodné se pousmát, lehce se uklonit. Podávané ruce by měly být lehce nad úrovní pasu. Pokud při podání ruky druhá ruka zůstane v kapse, signalizuje to nedostatek respektu a nedbalost vůči druhé osobě. Podání ruky mezi mladými lidmi je v České republice stále vzácnější

(<http://spravnechovani.webnode.cz/zdraveni-predstavovani/podani-ruky/>, 9.2.2018)

Klein rozdělil sémantická gesta v České republice do sedmi kategorií, jež byla důležitá pro interpretace významu těchto gest muži a ženami. Mezi první patřila gesta prováděná jednou rukou bez dotyku vlastního těla. Celkem jich stanovil 41. Mezi taková gesta řadil například vztyčený palec nahoru, ukazovák a prostředník ve tvaru „V“. Dále se zaměřil na gesta prováděná oběma rukama. Celkem jich zkoumal 34. Jednalo se o gesta, kdy se navzájem ruce dotýkají, či nedotýkají, kupříkladu dlaně rukou spojeny směrem nahoru, sevřené ruce v pěst, či rozpražené ruce do prostoru. Další gesta se týkala doteku hlavy jednou nebo oběma rukama. Tato gesta jsou součástí různých částí obličeje kupříkladu ústa, nos, oko, čelo. Do další kategorie zařadil gesta, která se soustředila na jiné části těla, než je hlava. Další gesta se týkala pohybu celé hlavy – zaměřil se na tři gesta. Dále se věnoval gestům, u kterých je nezbytné dotknutí se části oděvu. Jako poslední stanovil gesta, která nebyla zařazená v předešlých kategoriích – celkem pět gest. Palec směrem nahoru znamenal pro muže a ženy úspěch, takže toto gesto není vázáno na mezipohlavní rozdíl. V gestu „V“ také neexistuje mezipohlavní rozdíl. Muži a ženy často odpovídali, že toto gesto pro ně znamená vítězství. Dotýkající se dlaně směrem nahoru jsou často symbolem modlení jak u mužů, tak u žen. Ruce spojené do pěsti

znamenají pro muže i ženy prosbu. Ruce rozpažené do prostoru pro muže a ženy symbolizují uvítání někoho, výhru aj. Ukazovák směřující k čelu má u mužů a žen více významů například poukazuje na nápad, někdo je hlupák. Mezipohlavní rozdíly u tohoto gesta nejsou. Ukazovák před ústy znamená ticho, přemýšlení a neexistuje mezipohlavní rozdíl (Klein 1998: 26, 63, 65, 72, 100, 101, 126, 135, 163).

Neverbální komunikace je více rezervovaná a méně kontaktní než ve zbylých zkoumaných zemích. V rámci etikety ve společnosti, však platí ustálená pravidla, která musejí dodržovat jak muži, tak ženy. V české tradici se nejdříve zdraví žena, poté muž. Při pozdravu a loučení si s danou osobou podají ruku. Stisk ruky je pevný a krátký. Ruce by se při pozdravu neměly podávat křížem. Na odlišnosti významu gest užívanými muži a ženami se především ve svém výzkumu soustředil Zdeněk Klein. Výsledky interpretoval v knize Atlas sémantických gest. Tato kniha slouží jako jakási příručka, která v sobě ukrývá nepřeberné množství gest, které používají obyvatelé v České republice. Neverbální komunikace v České republice je s velkou pravděpodobností ovlivněna masmédií.

5.2 Specifika neverbální komunikace ve Vietnamu

Nejvýraznějším znakem vietnamské komunity v České republice je uzavřenost. Což má několik příčin, mezi které patří velká odlišnost české a vietnamské kultury. Vietnamci v české společnosti zažívají kulturní šok, jenž nelze zmírnit bez asimilace s českou majoritou. Další problém nastává s jazykem. Vietnamci se musí naučit, alespoň základy českého jazyka, jehož znalost je nezbytně nutná ke komunikaci s Čechy. Dále může za jejich uzavřenost oddělení jejich života od českého. To může mít za následek, že se vůči Vietnamcům vytvářejí rozličné předsudky (Šišková 2001: 104).

Komunikace mezi Čechy a Vietnamci je silně determinována jak odlišnostmi jejich jazyků, tak odlišnostmi kulturními - mentalitou, hodnotami, tradicemi (Průcha 2010: 16). Vietnamská gestikulace je dynamičtější, kontaktnější a chvílemi až infantilní, než gestikulace česká.

Vietnamci jsou formálnější v použití gest oproti Čechům. Při neverbální komunikaci udržují kratší osobní prostor na rozdíl od Čechů (ústní sdělení, Mgr. Barbora Jirková, FF UK, 11.10.2017).

Pro neverbální komunikaci ve Vietnamu je zásadní věk a sociální status, který hraje v životě a potažmo v gestech Vietnamců velkou roli. Tyto faktory mají vliv na to, jaká gesta při konverzaci využije, a jak je bude prezentovat. Ve vietnamské tradici se nejdříve zdraví muž, poté žena. Gesta používána pro uvítání, jsou pro Vietnamce nesmírně důležitá a jsou široce rozšířena a užívána. Vietnamci nejvíce používají při pozdravu tři gesta - přikyvování, podání ruky a mávání. Muži a starší osoby preferují při pozdravu podání ruky a mávání mnohem častěji než ženy. Kdežto ženy při pozdravu dávají přednost objetí nebo uklonění. Mladší osoby používají pro pozdrav přikyvování a poklepání na rameno. Pokud se chce Vietnamec pozdravit s osobou (muž či žena) starší o deset let, ukloní se a tímto gestem mu/jí projeví respekt. Jakmile chce Vietnamec pozdravit osobu o pár let starší nebo osobu stejného věku, použije raději potřesení rukou. Naproti tomu, ženy raději použijí přikyvování hlavou. Vietnamec v nižší sociální pozici se při konverzaci s člověkem ve vyšší pozici a vyšším věku může lehce uklánět, může mu při pozdravu podávat obě ruce, což ukazuje na výraz zdvořilosti (Bui Thi Thu Thuy, bakalářská práce, 2005).

Pohlaví má velký vliv na použití konkrétního gesta vůči druhé osobě. Muži více využívají potřesení rukou, poklepání na rameno a objetí osoby stejného pohlaví. Naproti tomu ženy preferují mávání a uklonění. Zda-li muž chytne ženu za ruku/rameno nebo ji popláce po zádech, považuje se jeho jednání za nezdvořilé. Objímání mezi mužem a ženou na veřejnosti se považuje za absolutně nevhodné jednání. Citové vnímání hraje pro Vietnamce mnohem podstatnější roli než u Čechů. Ve Vietnamu je nepřipustné, aby se milenecké páry líbaly na veřejnosti. Tento zvyk v sobě ukrývá představu toho, že přeci nebudou ukazovat veřejnosti to nejcennější, co mezi sebou cítí. Dotek či pohlazení po vlasech mezi sebou používají ve větší míře partneři nebo rodiče, kteří hladí své děti.

Při pohlazení někoho jiného, je toto gesto považováno za projev nadřazenosti a neúcty k druhému. Chce-li Vietnamec projevit konkrétní osobě úctu, bude dělat klidné a pomalé pohyby (Šišková 2001: 102, 103). Podávání ruky, poklepání po zádech či ramenu, objímání, jsou u Vietnamců více obvyklá mezi lidmi stejného pohlaví. Při setkání s lidmi opačného pohlaví nedojde k obejmutí. Zda-li se sejdou s blízkými přáteli nebo příbuznými opačného pohlaví, tak je též při uvítání neobjímají. Podání ruky mezi lidmi opačného pohlaví je určeno i podle intenzity stisku ruky. Pakliže muž podává ženě ruku, je vhodné, aby potřesení její ruky bylo jemné a rychlé. Pokud muž sevře její ruku příliš pevně a víckrát s ní bude třást, bude ho žena považovat za nezdvořilého a nevychovaného. Stisk ruky mezi kamarády je pevný a dlouhý obvykle za použití obou rukou. Ukazuje to na gesto, že si dané osoby váží a důvěřuje jí. Zda-li si Vietnamci potřesou rukou třikrát až čtyřikrát, naznačují si přátelskost a potěšení, že se setkali. Jakmile jim je osoba nesympatická, nepodají si s ní ruku nebo pokud ji podají, tak jen na chvíli. Poklepání na rameno pro Vietnamce znamená neformální pozdrav, užívaný více mezi kamarády, kolegy stejného věku či stejného statusu (Bui Thi Thu Thuy, bakalářská práce, 2005).

Jestliže Vietnamec nerozumí, co se po něm chce, popřípadě je v dané situaci nejistý, začne se usmívat nebo dokonce nahlas smát. Jenomže Čech chápe toto chování odlišně, a to ve smyslu negativním „nerozumí mi a ještě se tomu směje“ (Šišková 1998: 86, 87).

Gesto "pojd' sem", je tvořené pomocí natažené ruky a shora dolů mávající dlaní obrácenou k zemi. Toto gesto může na Čecha zpočátku působit jako gesto "jdi pryč". Při podávání věcí používají obě ruce, pakliže chtějí být zdvořilí k dané osobě. Gesto vztyčeného palce u Vietnamců nemá určitý význam. Gesto – dva prsty (palec a ukazovák) tvořící písmeno „O“ znamená, že daná osoba je „nula“. Zkřížené ruce před hrudí jsou znakem respektu. Obě ruce zastrčené v kapsách během hovoru signalizují aroganci a nedostatek respektu. Ukazování prstem na ostatní je znakem neúcty, či výhružky. Smrkání ve Vietnamu je spatřováno za neslušné (ústní sdělení, Mgr. Barbora Jirková, FF UK, 11.10.2017).

Neverbální komunikace ve Vietnamu je dynamická a chvílemi až infantilní. Vietnamci při neverbální komunikaci udržují kratší osobní prostor. Co se týká zdravení, tak se nejdříve zdraví muž, poté žena. Gesta týkající se pozdravení, jsou pro Vietnamce nesmírně důležitá. Pohlaví, věk a sociální postavení hraje velkou roli pro použití konkrétního gesta vůči druhé osobě. Děti ve Vietnamu jsou již od malička učeni k úctě ke starším (rodiče, prarodiče). Vietnamci mají striktně dané, jaké chování je v dané situaci s danou osobou vhodné a jaké nikoliv. Gestikulace je ve Vietnamu z velké míry podmíněna kulturně.

5.3 Specifika neverbální komunikace v arabských zemích

Neverbální komunikace v arabských zemích se vyznačuje mnohem větší kontaktností a dynamičností na rozdíl od neverbální komunikace v České republice. Dále je arabská komunikace více kontextová a nepřímá. Arabové jsou rádi středem pozornosti a snaží se při používání gest více přehánět, což praktikují za účelem, příjemce upozornit na to, aby jejich sdělení bral dostatečně vážně. Tyto charakteristiky neverbální komunikace v arabských zemích hrají významnou roli pro srozumitelné a správné pochopení jejich gest. Pakliže příslušník z jiné kulturní skupiny gesta typická pro dané státy arabského světa nesprávně pochopí a chybně použije, může dojít k velkému nedorozumění až k urážce příjemce. (<http://www.opsychologii.cz/clanek/156-specifika-arabske-reci-tela-aneb-pozor-nejen-na-levou-ruku/> Pokud, 25.1.2018).

Pro Araby je typická vysoká míra kontaktnosti, to znamená, že při komunikaci preferují pouze kratší proxemickou vzdálenost. Kratší vzdálenost mezi sebou udržují hlavně z důvodu, že nedefinují sami sebe jako své tělo. Jejich „já“ je ukryto uvnitř těla, a tudíž jim nikdo cizí nemůže narušit jejich koncept „já“. Při setkání s cizincem probíhá komunikace tak, že Arab si chce udržovat menší vzdálenost a cizinec se snaží svou proxemickou zónu spíše zvětšovat. V arabské neverbální komunikaci je nedílnou součástí oční kontakt, který trvá podstatně déle než v České republice. Přímý a souvislý oční kontakt při komunikaci symbolizuje

poctivost a čestnost. Jestliže je oční kontakt mezi osobami přerušovaný a vyhýbavý, tak danou osobu Arabové považují za nezdvořilou. V pravidlech neverbální komunikace u mužů a žen lze najít mnoho odlišností. V určitých arabských zemích mezi nimi nedochází k žádnému fyzickému kontaktu, oční kontakt je kratší a často ho ani nenavazují. Proxemická zóna je obvykle větší. Klopení zraku mezi mužem a ženou je v arabské tradici interpretováno jako přirozená součást komunikace. Ve srovnání s Českou republikou nebo Vietnamem se v arabských zemích využívají pro pozdrav odlišná gesta. Stisk ruky mezi přáteli je silnější a delší při loučení, nežli při setkání. Při setkání přátel stejného pohlaví bývá zvykem, že se políbí na tváře či ústa. Při setkání osob opačného pohlaví dojde nejčastěji k políbení na tvář jen mezi blízkými přáteli a rodinnými příslušníky. Vždy bude záležet, z jaké arabské země pocházejí a jaké kulturní zvyklosti vykonávají. Kývání hlavou ze strany na stranu znamená „ano“. Trhnutí hlavou vzhůru a mlasknutí jazykem znamená nesouhlas. V arabské kultuře je dále zvykem, že se starší generace vyhýbá používání levé ruky. Tento zvyk souvisí s jejich náboženstvím – islámem. Levá ruka je považována za nečistou, protože se používá při omývání na toaletě. Pokrmy tedy jedí zásadně jen pravou rukou, dary předávají také jen pravou rukou.

(<http://www.opsychologii.cz/clanek/156-specifika-arabske-rci-tela-aneb-pozor-nejen-na-levou-ruku/> Pokud, 26.1.2018).

V Maroku je pozdrav velmi důležitý. Pozdrav mezi dvěma ženami probíhá odlišným způsobem, než pozdrav mezi dvěma muži. Ženy, které se znají, si při setkání navzájem dají ruce na ramena a políbí se víckrát na jednu stranu tváře a polibky doprovázejí „mlasknutím“. Součástí pozdravu je i konverzace vztahující se k rodině, co je u nich nového atd. Pozdrav mezi dvěma muži, kteří se znají, probíhá prostřednictvím podání ruky, poté se políbí na obě tváře a naznačí „mlasknutí“, ale nikoliv tak intenzivně jako ženy. Při konverzaci se neptají na to, jak se daří manželkám. Pozdrav mezi marockými muži připomíná pozdrav, který je praktikován u Francouzů. Pokud se maroční muži neviděli delší dobu, tak se políbí na obě tváře dvakrát. Když se setkají muž a žena, jejich způsob

pozdravu bude vždy odlišný. Bude záležet na tom, zda jsou liberálové, zda pocházejí z města, či venkova. Pokud jsou oba z města, podají si ruku. Pakliže jsou z venkova, nedotýkají se, ani se nepolíbí, ale jen se slovně pozdraví. Maročané, kteří se neznají, si podají ruku a oba přiloží pravou ruku, s ukazovákem a prostředníkem nataženými, na levou část hrudníku, kde je srdce. Toto je běžný pozdrav u všech Maročanů, kteří se setkají s pro ně neznámou osobou. Při setkání staršího muže s mladším probíhá pozdrav tak, že mladší podává ruku jako první, aby ukázal svou horlivost, natož starší prosbu pomaleji vyslyší. Ruku si nepodají osoby, jež pocházejí z výrazně odlišné vrstvy. Na pracovišti si nadřízený nepodává ruku s podřízeným, nesmí se tyto vrstvy propojovat. Po práci se vůbec nese setkávají Arabové a Berberové z venkova, či města. V Maroku mezi sebou nemají téměř žádná gesta, která by byla odlišná, používají stejná gesta až na výjimku jednoho gesta. Jedná se o gesto, které používají při seznámení. Arab si s Berberem podá ruku, a poté se políbí na vnitřní část dlaně. Berberové při setkání muže a ženy spíše používají potřesení ruky. Děti často políbí rodičům pravou ruku (levá se nesmí políbit, je považována za nečistou) buď když přijdou ze školy, nebo navštíví-li rodiče po delším čase. Dítě tak vyjadřuje úctu svým rodičům, i když už je dospělý. Maročané často gesta naznačují expresivně, kdy intenzivně mávají rukama. Nemají gesta, která by byla typická pro ženy, či muže. Gesto vztyčeného palce pro ně znamená to samé, co pro Čechy, že je to dobré. Pokrčený prostředník a ostatní prsty natažené s dlaní před sebe, znamená, že s něčím nesouhlasím, ale nemá to pro Maročany tak vulgární kontext, jako pro Čechy vztyčený prostředníček. Pokud Maročané obrátí dlaně vzhůru a pokrčí při tom rameny, naznačují, že neví, co se děje, co po nich někdo chce. Poklepání ukazovákem na čelo znamená, jsi hloupý. Poklepání ukazovákem na pravý „spánek“ naznačuje, že je osoba až moc mazaná. Gesto, kdy ukazovák s palce tvoří „O“ pro ně nemá specifický význam, záleží na tom, jak jsou zvyklí ho používat. Pro někoho symbolizuje, že je to dobré, někdo jiný toto gesto použije, když si myslí, že je daná osoba nula atd. Fenoménem u Maročanů je gesto vyjadřující ostudu. Naznačí to tak, že dají ukazovák

k vnějšímu koutku oka a ukazovákem táhnou kůži směrem dolů. Toto gesto používají i Súdánci (ústní sdělení, Mgr. Jan Pěchota, ZCU, 20.12.2017).

V Súdánu lidé používají mnoho gest, která provádějí dynamicky a dávají jim velkou váhu při vyjadřování svých pocitů a myšlenek. Více gest se objevuje u lidí s nižší vrstvou – „lidé z ulice“ a méně gest ukazují lidé z vyšší vrstvy. Při gestikulaci Súdánci často používají i nějaké předměty, například má-li muž hůlku, zapojí ji též do vyjadřování svých emocí spolu s příslušným gestem. Někteří muži, vyznávající islám, při setkání s jiným mužem, chytí druhého muže za delší vousy na bradě a políbí je. Nebo vousy pohladí po celé délce a polibek naznačí před sebe do vzduchu/prostoru. Pokud chtějí například děti projevit dík a úctu svému otci, který jim něco koupil, políbí mu koleno. Toto gesto vyjadřuje, že si váží dárku, na který jejich otec musel vydělat peníze. Gesto pro „počkej“ naznačí pomocí spojení všech prstů do zobáčku a mávnou do prostoru. Nesouhlas „Ne“ vyjadřují pomocí zvuku „c“ a záklonem hlavy dozadu. Pokud chtějí naznačit, že přísahají, tak plácnou dlaní jedné ruky do dlaně druhé ruky. Gesto naznačující radost se v Súdánu používá často při různých slavnostech, tancích a to tak, že pohybem celé ruky lusknou prsty do strany do vzduchu. Toto gesto je dynamické a lusknutí je hlasité. Gesto lusknutí lze naznačit i tak, že ruka směřuje nahoru. Toto gesto používají lidé všech vrstev. V Súdánu ukázaný palec nahoru znamená, že je něco „super“. Ukázání probíhá prostřednictvím pohybu celého předloktí před sebe, s palce vztyčeným nahoru. Je to více dynamické gesto. Gesto palce nahoru je v Súdánu používáno relativně později, až s příchodem sledování televizních programů. Neví se, jaký je původ tohoto gesta. V Súdánu záleží, jak se ruce před hrudníkem překříží. Pokud jsou ruce před hrudníkem překřížené, naznačuje to obranou pozici vůči druhé osobě. Pokud mají Súdánci ruce pod sebou před hrudníkem, tak naznačují, že se nudí. Pozdrav Súdánců při setkání probíhá ve třech fázích, které na sebe navazují. Pokud se setkají muž a žena, či dvě ženy nejdříve si současně dají dlaň na rameno druhého partnera. Poté si podají ruce a políbí se na obě tváře. Jestliže se setkají

dva muži, tak se jejich pozdrav odlišuje jen ve třetí fázi, což znamená, že se nepolíbí na tváře, ale místo toho se obejmou. Gesta typická pro muže a ženy v Súdánu existují, ale jen v omezeném množství. Výhradně používané gesto pouze ženami je vypláznutí jazyka, což signalizuje výsměch, „tůdle“. Muži používají gesto znamenající sprosté slovo „jdi někam“ ukázané tak, že dlaň směřuje od těla, prostředník je mírně pokrčen a zbylé prsty jsou natažené. V České republice se tento význam vyjadřuje pomocí dlaně otočené k tělu, zvednutým prostředníčkem a ostatní prsty jsou pokrčené (ústní sdělení, PhDr. Petr Pelikán, ZČU, 5.12.2017).

Neverbální komunikace je ve vybraných arabských zemích stejně jako ve Vietnamu kulturně podmíněna. Obyvatelé daných zemí mají stanovená pravidla v neverbální komunikaci, která jsou ovlivněna pohlavím, věkem a sociálním postavením. V Maroku je přesně dané, jak se pozdraví muž a žena, muž s mužem atd. Pozdravení má své normy, které se musejí dodržovat. Používání gest je taktéž ovlivněno místem, ve kterém obyvatelé žijí. Například mezi Araby a Berbery žijících v Maroku, existují menší rozdíly v neverbální komunikaci. Súdánci používají mnoho gest, jež jsou pro ně hodně důležitá, neboť prostřednictvím nich nejlépe projevují pocity a myšlenky. Jejich gestikulace je dynamická a často při ní používají i nějaký předmět. Pozdravení probíhá různorodě dle pohlaví, věku a sociálního postavení.

6 METODIKA

Empirická část bakalářské práce se zaměřuje na rozdílné gestikulační projevy užívaných muži a ženami v České republice, ve Vietnamu a ve vybraných arabských zemích (Egypt a Maroko). Pro zjištění rozdílných významů gest využívaných muži a ženami ve třech regionech se použilo pět univerzálně známých gest, která se vybrala na základě vlastního používání a na základě znalosti, že zrovna tato gesta jsou lidmi užívána nejčastěji, tím pádem jsou srozumitelná a známá pro všechny oslovené respondenty z vybraných regionů. Cílem bylo zjistit, zda těmto gestům připisují stejné významy jak muži, tak ženy, i když pocházejí z rozličných kultur. Gesta byla totožná pro muže a ženy, pro každou vybranou zemi. Z každé země bylo osloveno deset mužů a deset žen – celkem bylo osloveno šedesát respondentů. Oslovení respondenti byli ve věku 20 – 30 let. Respondenti pocházející z Vietnamu, Egypta a Maroka poskytovali odpovědi prostřednictvím internetové stránky *Interpals.com*. Odpovědi se získávaly za pomoci pěti gest, které se poslaly ve zprávě respondentům a ti na ně odpověděly a obratem je poslaly zpět. Odpovědi psaly v angličtině. Respondenti z České republiky se oslovovali osobně. Předložila se jim postupně skupina pěti gest, jejich odpovědi se nahrávaly na mobilní telefon, a poté se přepsaly do počítače. Všechny získané informace od šedesáti respondentů se nejdříve sepsaly zvlášť, a poté se provedla komparace. Odpovědi se zadaly do programu *Microsoft Excel*, kde taktéž vznikly i grafy. Poté se tabulky přenesly do programu *Microsoft Word*. Každé zemi se věnovala jednotlivě pozornost tzn. odpovědi respondentů z České republiky spolu s tabulkami se popisovaly samostatně, odpovědi respondentů z Vietnamu a vybraných arabských zemí se též sepisovaly zvlášť. Nakonec se zjištěné informace od šedesáti respondentů z vybraných zemí shrnuli a poukázalo se na rozličné chápání významu pěti předložených gest.

Další využitá metoda se zaměřovala na vyhodnocení rozdílů významu gest muži a ženami z vybraných regionů. Jednalo se o test dobré shody (Chí-kvadrát test) pro kontingenční tabulky 2 x 2

s následným výpočtem Chí-kvadrát hodnoty a vyplývající pravděpodobnosti nenáhodnosti rozdílů. Pro výpočet byly použity pouze odpovědi s určitou interpretací. V případě vzniku většího množství variant hodnocení daných gest například u gesta č. 3, 4, 5 byl jednotlivý výskyt malý na to, aby byly použity kontingenční tabulky o vyšším počtu řádků. Naneštěstí i jiné aspekty výzkumu omezovaly využití uvedeného postupu pro srovnání. Pro výpočet Chí-kvadrát hodnoty a míry významnosti byl využit program Statistika 8 CZ.

1. gesto – Palec vztyčený nahoru
2. gesto – Palec a ukazovák spojeny do tvaru „O“ zbylé prsty jsou natažené
3. gesto – Překřížení ukazováku a prostředníku zbylé prsty jsou pokrčené a palec je položen na prsteníku
4. gesto – Překřížené ruce před hrudníkem
5. gesto – Ruce položené pod sebe v oblasti břicha

7 ANALÝZA VÝSLEDKŮ

7.1 Významy pěti gest užívaných muži a ženami v České republice

Tab. 1

Gesto 1	Význam	Muži	Ženy
	je to dobré	8	10
	souhlasím	2	0

Odpovědi na gesto č. 1 byly u mužů dvojího typu. U osmi respondentů toto gesto symbolizovalo, že je vše dobré, v pořádku a super. Tyto tři slova jsou synonymního charakteru, tudíž je lze považovat za jednu možnou odpověď podle synonymního slovníku. Pro dva respondenty toto gesto představovalo, že s něčím souhlasí. Odpovědi na gesto č. 1 byly u všech deseti respondentek stejné, že je něco dobré, OK, super, což jsou podle synonymního slovníku synonyma.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 2,22
 $p = 0,136$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je nevýznamný.

Tab. 2

Gesto 2	Význam	Muži	Ženy
	výborné	7	3
	u jídla	3	5
	nepoužívám	0	2

Odpovědi na gesto č. 2 byly u mužů dvojího typu. Sedm respondentů uvedlo, že pro ně toto gesto znamená, že je něco OK, výborné a vynikající. Tato tři slova lze opět považovat za synonymní. Tři respondenti uvedli, že toto gesto používají, když jim dané jídlo chutnalo. Odpovědi na gesto č. 2 byly u žen trojího typu. Pět respondentek toto gesto používá tehdy, když jim dané jídlo chutnalo. Dvě respondenty jej nepoužívají. Tři respondenty tímto gestem naznačují, že je něco OK, perfektní a super.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 1,90
 $p = 0,168$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je nevýznamný.

Tab. 3

Gesto 3	Význam	Muži	Ženy
	přísaha	5	1
	lež	5	7
	nepoužívám	0	2

Odpovědi na gesto č. 3 byly u mužů dvojího typu. Pět respondentů odpovědělo, že toto gesto používají jako symbol přísahy. Pro dalších pět respondentů představuje lež. Odpovědi na gesto č. 3 byly u žen trojího typu. Sedm respondentek uvedlo, že jej použijí při lži. Dvě respondentky jej nepoužívají. Jedna respondentka uvedla dvě odpovědi – když něco slibuje nebo když lže.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 2,81
 $p = 0,094$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je nevýznamný.

Tab. 4

Gesto 4	Význam	Muži	Ženy
	naštvanost	3	4
	nesouhlas	3	0
	odpočinek	2	0
	čekání	2	0
	odstup	0	6

Odpovědi na gesto č. 4 u mužů byly různorodé. Tři respondenti uvedli, že gesto použijí, když jsou naštvaní. Pro tři respondenty toto gesto představuje postoj, kterým dávají najevo, že s něčím nesouhlasí. Dva respondenti ho používají, pokud odpočívají. Dva respondenti toto gesto použijí, pokud na něco čekají. Odpovědi na gesto č. 4 byly u žen dvojího typu. Čtyři respondentky toto gesto používají, jsou-li naštvané. Šest respondentek tímto gestem naznačuje uzavřenost, odstup.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Nelze použít kontingenční tabulku 2 x 2 (pro tabulku o větším počtu řádků je nedostatečný počet pozorování).

Tab. 5

Gesto 5	Význam	Muži	Ženy
	bolest, zima	2	2
	odpočinek	0	2
	nepoužívám	8	6
	je mi zima	0	2

Odpovědi na gesto č. 5 byly u osmi respondentů, že toto gesto nepoužívají. Dva respondenti řekli, že toto gesto použijí, pokud je něco bolí. Odpovědi na gesto č. 5 byly u žen trojího typu. Šest respondentek gesto nepoužívá. Dvě respondentky toto gesto použijí, pokud je jim zima. Dvě respondentky tímto gestem signalizují, že se cítí v klidu.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Nelze použít kontingenční tabulku 2 x 2 (pro tabulku o větším počtu řádků je nedostatečný počet pozorování).

7.2 Významy pěti gest užívaných muži a ženami ve Vietnamu

Tab. 1

Gesto 1	Význam	Muži	Ženy
	je to dobré	10	6
	pochvala	0	4

Odpovědi na gesto č. 1 byly u všech respondentů jednotné. Toto gesto používají, pokud se jim něco líbí, je to dobré. Odpovědi na gesto č. 1 byly u žen dvojího typu. Šest respondentek jej používají, pokud chtějí naznačit, že se jim něco líbí, je to dobré. Pro čtyři respondenty toto gesto představuje pochvalu.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 5,00
 $p = 0,025$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je významný.

Tab. 2

Gesto 2	Význam	Muži	Ženy
	OK	10	7
	souhlas	0	3

Gesto č. 2 u všech mužů symbolizuje OK. Pokud by se jednalo o starší lidi, tak pro ně toto gesto bude neznámé. Odpovědi na gesto č. 2

byly u žen dvojího typu. Sedm respondentek jej používá k naznačení, že je něco OK. Tři respondentky uvedly dva významy – OK a souhlasím.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 3,53
 $p = 0,060$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je sice nevýznamný, ale blíží se 5% hladině významnosti.

Tab. 3

Gesto 3	Význam	Muži	Ženy
	při focení	0	2
	nepoužívám	10	8

Gesto č. 3 respondenti ve Vietnamu nepoužívají. Osm respondentek také toto gesto nepoužívá. Dvě respondenty mají toto gesto spojené s fotografováním.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 2,22
 $p = 0,136$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je nevýznamný.

Tab. 4

Gesto 4	Význam	Muži	Ženy
	naštvanost	5	2
	omluva	2	1
	odstup	2	3
	úcta	1	4

Gesto č. 4 pro muže představovalo nejčastěji naštvanost, poté odstup a nejméně ho používají při formálních situacích. Odpovědi na gesto č. 4 byly u žen velmi různorodé. Každá respondentka odpověděla něco jiného – naštvanost, čekání, uzavřenost, znak úcty.

Nelze použít kontingenční tabulku 2 x 2 (pro tabulku o větším počtu řádků je nedostatečný počet pozorování).

Tab. 5

Gesto 5	Význam	Muži	Ženy
	úcta ke starším	6	6
	odpočinek	0	2
	nepoužívám	4	2

Gesto č. 5 bylo pro polovinu respondentů projevem úcty ke starším a druhá polovina toto gesto nepoužívá. Odpovědi na gesto č. 5 byly u žen také s různými významy. Nejčastěji respondentky uváděly, že gesto je projevem úcty ke starším lidem a jsou mu učeni odmalička. Další významy byly – schůzka, odpočinek, bolest.

Výsledky z Chí-kvadrát testu byly následující. Chí-kvadrát = 1,75
 $p = 0,186$, rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gesta je nevýznamný.

7.3 Významy pěti gest užívaných muži a ženami v arabských zemích

Egypt

Tab. 1

Gesto 1	Význam	Muži	Ženy
	je to dobré	8	5

Odpovědi na gesto č. 1 byly u mužů shodné. Všech osm respondentů odpovědělo, že toto gesto pro ně znamená, že je něco dobré, skvělé – jedná se o synonymní slova. Odpovědi na gesto č. 1 byly u žen totožné. Všech pět respondentek uvedlo, že gesto používají, zda-li je něco dobré, něco se jim líbí – synonymní slova.

Tab. 2

Gesto 2	Význam	Muži	Ženy
	OK u jídla	3	4
	super	5	1

Odpovědi na gesto č. 2 byly u mužů dvojího typu. Tři respondenti tímto gestem ukazují, že jim jídlo chutnalo. Pět respondentů jím naznačují, že je něco super, perfektní – synonymní slova. Odpovědi na gesto č. 2 byly u žen trojího typu. Čtyři respondentky gesto použijí, tehdy,

když jim dané jídlo chutnalo. Jedna respondentka gestem naznačuje, že je něco super.

Tab. 3

Gesto 3	Význam	Muži	Ženy
	nepoužívám	8	3
	šťěstí	0	2

Odpovědi na gesto č. 3 byly u mužů totožné. Toto gesto se v Egyptě nepoužívá. U žen se objevily odpovědi dvojího typu. Tři respondentky jej nepoužívají. Dvě respondentky tímto gestem přejí někomu štěstí.

Tab. 4

Gesto 4	Význam	Muži	Ženy
	naštvanost	6	3
	odpočinek	0	2
	nepoužívám	2	0

Odpovědi na gesto č. 4 byly u mužů dvojího typu. Šest respondentů toto gesto použije, když jsou naštvaní. Dva respondenti jej nepoužívají. Odpovědi na gesto č. 4 byly u žen dvojího typu. Tři respondentky toto gesto použijí, když jsou naštvané. Dvě respondentky jej používají, když odpočívají.

Tab. 5

Gesto 5	Význam	Muži	Ženy
	nepoužívám	6	3
	při modlení	2	2

Odpovědi na gesto č. 5 byly u mužů totožné. Šest respondentů gesto nepoužívá. Dva respondenti jej používají při modlení. Odpovědi na gesto č. 5 byly u žen dvojího typu. Tři respondentky jej nepoužívají. Dvě respondentky jej používají při modlení.

Maroko

Tab. 1

Gesto 1	Význam	Muži	Ženy
	je to dobré	3	4

Odpovědi na gesto č. 1 byly u mužů totožné. Všichni tři respondenti gesto používají, když je něco dobré. Odpovědi na gesto č. 1 byly u žen totožné. Všechny čtyři respondentky jej použijí, pokud je něco dobré.

Tab. 2

Gesto 2	Význam	Muži	Ženy
	OK	0	4
	nepoužívám	3	0

Odpovědi na gesto č. 2 byly u mužů totožné. Toto gesto nepoužívají. Odpovědi na gesto č. 2 byly u žen totožné. Všechny respondentky jej použijí, pokud je něco OK.

Tab. 3

Gesto 3	Význam	Muži	Ženy
	nepoužívám	3	4

Odpovědi na gesto č. 3 byly u mužů totožné. Toto gesto nepoužívají. Odpovědi na gesto č. 3 byli u žen totožné. Toto gesto taktéž nepoužívají.

Tab. 4

Gesto 4	Význam	Muži	Ženy
	naštvanost	0	2
	další	3	2

Odpovědi na gesto č. 4 byly u mužů totožné. Toto gesto používají při různých situacích například ve škole. Odpovědi na gesto č. 4 byly u žen dvojího typu. Dvě respondentky tímto gestem naznačují naštvanost. Dvě respondentky jej použijí při nejistotě, soustředěnosti.

Tab. 5

Gesto 5	Význam	Muži	Ženy
	nepoužívám	2	2
	při bolesti	1	2

Odpovědi na gesto č. 5 byly u mužů dvojího typu. Dva respondenti toto gesto nepoužívají. Jeden respondent jej použije, pokud ho něco bolí. Odpovědi na gesto č. 5 byly u žen dvojího typu. Dvě respondentky jej nepoužívají. Dvě respondentky gesto použijí při bolesti.

Ve vybraných arabských zemích rozdílná interpretace významu gest u mužů a žen neumožňovala shrnutí výsledků. Celkové počty pozorování pro využití kontingenčních tabulek tak nebyly možné.

8 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ A DISKUZE

Smysl gesta č. 1 byl u mužů a žen ve všech třech vybraných regionech totožný. Všichni shodně odpověděli, že toto gesto používají tehdy, když je něco dobré.

Význam gesta č. 2 pro muže z České republiky, Vietnamu a Egypta znamená, že je něco OK, je to výborné. Muži z Maroka toto gesto nepoužívají. Ženy z České republiky a z Egypta tímto gestem nejčastěji naznačují, že jim jídlo chutnalo, zatímco ženy ve Vietnamu a v Maroku toto gesto použijí tehdy, když je něco dobré či s něčím souhlasí. Muži častěji zmiňovali pouze jeden význam tohoto gesta oproti ženám. Ženy u tohoto gesta zmiňovaly více významů.

Význam gesta č. 3 se velmi lišil mezi respondenty z České republiky oproti chápání významu tohoto gesta mezi respondenty ve Vietnamu, Egyptě a Maroku. Respondenti jak muži, tak ženy v České republice toto gesto používají nejčastěji při lži, poté při přísaze. Muži toto gesto použijí pro vyjádření lži i přísahy více než ženy. Ženy více toto gesto použijí, pokud lžou než pro vyjádření přísahy. Zatímco ve Vietnamu muži toto gesto vůbec nepoužívají a ženy z velké míry také ne. V Egyptě a v Maroku toto gesto taktéž nepoužívají.

Smysl gesta č. 4 je pro muže a ženy ve všech třech vybraných regionech z velké míry totožný. Muži i ženy toto gesto nejčastěji použijí, pokud jsou našťvaní. Další významy tohoto gesta jsou kupříkladu odpočinek, odstup.

Význam gesta č. 5 je u mužů a žen v České republice takový, že toto gesto často nepoužívají a pokud ano, tak pouze tehdy, když je jim zima nebo je něco bolí. Toto gesto pro ně tedy nemá speciální význam. Zatímco muži i ženy ve Vietnamu tímto gestem naznačují úctu ke starším lidem (rodiče, prarodiče). Ve Vietnamu je použití tohoto gesta velmi důležité, děti se tomuto gestu učí již od malička. V Egyptě se z větší míry u mužů nepoužívá. Ženy toto gesto používají nejčastěji během modlení se k Aláhovi. V Maroku toto gesto muži a ženy často nepoužívají, nebo pokud ano, tak je toto gesto pouze pro naznačení bolesti.

Z výsledků lze vyčíst, že gesta jsou nedílnou součástí života každého jedince pocházejícího z jakéhokoliv koutu světa. Významy pěti gest užívaných muži a ženami ve třech vybraných regionech ukázaly, že gesto č. 1 nese totožný význam pro muže i ženy ve všech třech vybraných regionech. Význam gesta č. 2 byl u mužů a žen poměrně totožný. Nejčastěji pro muže toto gesto symbolizuje, že je něco OK nebo ho nepoužívají. Ženy toto gesto příkladem více používají pro naznačení, že jim dané jídlo chutnalo, s něčím souhlasí. Nejvíce se lišily významy gesta č. 3 mezi muži a ženami ve všech vybraných regionech. Velký rozdíl spočíval ve významu gesta mezi respondenty z České republiky oproti zbylým regionům. Muži i ženy z České republiky toto gesto nejčastěji používají pro vyjádření lži, či přísahy. Respondenti z Vietnamu, Egypta a Maroka toto gesto vůbec nepoužívají. Gestem č. 4 muži i ženy ve všech vybraných regionech nejčastěji vyjadřují naštvanost. Gesto č. 5 má pro respondenty muže i ženy ze všech vybraných regionů odlišný význam. Respondenti z České republiky toto gesto skoro vůbec nepoužívají. Zatímco ve Vietnamu má toto gesto velký význam, neboť ukazuje úctu ke starším lidem. Toto gesto používají muži i ženy. V Egyptě se u mužů tolik nepoužívá, ale u žen se často používá při modlení se k Aláhovi. V Maroku toto gesto stejně jako v České republice muži ani ženy nepoužívají.

Rozdílné významy pěti předložených gest ukázaly, že vždy bude záležet na tom, z jakého státu jedinec pochází, jaká je jeho kultura, v jaké situaci se právě nachází, jaké emoce chce gesty vyjádřit atd. Rozdílné významy gest užívaných muži a ženami byly nejvíce vidět v gestu č. 3, 4 a 5. Ve významu gesta č. 3 více záleželo na dané kultuře než na rozdílu použití dle pohlaví. Gesto č. 4 bylo u mužů a žen naopak používáno v rámci aktuálních emocionálních pochodů. Význam použití gesta č. 5 ukázal, že poukazuje k dané kultuře. Ve Vietnamu je projevem úcty ke starším lidem a v Egyptě je používáno při modlení. V České republice nemá specifický význam.

Odlišné významy gest využívající muži a ženami existují, ale nejsou na základě pěti vybraných gest potvrzující. Těchto pět gest jen poukázalo

na jisté rozdíly ve významu používaných gest muži a ženami žijících v různých státech. Tato gesta taktéž ukázala, že mohou existovat gesta, která budou v odlišných kulturách nést stejný či podobný význam. Kupříkladu gesto č. 1 vztyčený palec nahoru, který pro respondenty ze všech vybraných regionů znamenal, že něco je dobré. Respondenti z Vietnamu, Egypta a Maroka ke svým odpovědím občas doplňovali, že pro některá předložená gesta nemají přesně daný význam. Pro ilustraci gesto překříženého ukazováku s prostředníkem se ve Vietnamu nepoužívá v rámci kultury, ale z důvodu vlivu masmédií. To znamená, že tato univerzálně používaná gesta využívají hlavně díky kontaktu s jinými kulturami.

Výsledky poukázaly i na propojení s literárními poznatky o neverbální komunikaci ve vybraných regionech. Respondenti z České republiky jsou opravdu více rezervovaní v používání gest než Vietnamci a respondenti z Egypta či Maroka. Gesta mají větší význam pro Vietnamce a respondenty z arabských zemí než pro Čechy. Pro Vietnamce byla předložená gesta překřížených rukou často projevem úcty ke starším lidem. Tyto výsledky poukazují na propojenost s literárními poznatky o neverbální komunikaci ve Vietnamu a na skutečnost, že tato gesta jsou ve Vietnamu spíše kulturně zakotvena. Respondenti z arabských zemí gesta překřížených rukou používají nejčastěji při modlení se k Aláhovi, opět tyto zjištění poukazují na fakt, že respondenti z arabských zemí jsou zcela oddáni své víře v Aláha a tudíž používání těchto gest je v Egyptě a Maroku kulturně ukotveno. Oproti tomu pro Čechy gesta zkřížených rukou nemají žádný specifický význam, který by byl spojen s úctou ke starším, či součástí při modlitbě. Pro Čechy toto gesto nejčastěji symbolizuje emoční pocity – naštvanost, nesouhlas, odstup. Gesto vztyčeného palce v sobě nese pro všechny vybrané země symbol, že něco je dobré. Je však důležité mít stále na paměti, že se jednalo jen o omezený počet respondentů, tudíž nelze s jistotou říci, že toto gesto pro všechny zbylé neoslovené respondenty znamená totéž. Dále je podstatné zmínit i skutečnost, že toto gesto respondenti též

mohou používat na základě vlivu masmédií a nápodoby gest, které běžně používají lidé z jiných zemí s odlišnou kulturou.

Celkově lze výsledky srovnání interpretace pěti předložených gest od šedesáti respondentů z různých zemí shrnout následovně – ukázalo se, že používání gest může ovlivňovat nejen kultura, ale i masmédiá, která jsou ve všech vybraných regionech již dostupná, ale pro daný výzkum nebyl vliv masmédií stěžejní. Muži a ženy používají gesta většinou při stejných příležitostech, přikládají jim často stejné významy. Oslovení muži a ženy z České republiky užívají gesta pravděpodobně na základě vlivu masmédií, ale jedná se jen o orientační výsledky. Práce se primárně nesoustředila na používání gest na základě vlivu médií, ale na kulturní vliv. Pro muže a ženy z Vietnamu je používání předložených gest kulturně ovlivněno a to zejména gesta zkřížených rukou. Pro muže a ženy z Egypta a Maroka byla předložená gesta taktéž součástí jejich kultury, například zkřížené ruce. Mnohá předložená gesta však vůbec nepoužívají, neznají jejich všeobecný význam. A pokud je někdo používá, je to opět díky vlivu masmédií.

Výsledky z kontingenčních tabulek poukázaly na to, že u zástupců české komunity se neukázaly větší rozdíly v interpretaci gest. Pro arabské země nebylo možné využít kontingenční tabulky, poněvadž ve vybraných zemích – Egypt a Maroko existovali mezi respondenty rozdílné interpretace gest. Vysoce významný rozdíl v interpretaci gest byl zřejmý v kontingenčních tabulkách u zástupců vietnamské komunity. U gesta č. 1 se ukázalo, že je rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci významný. V gestech č. 2, 3, 5 byl chí-kvadrát taktéž vyšší, než například u zástupců české komunity, ale rozdíl mezi muži a ženami v interpretaci gest nakonec nebyl významný.

9 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zaměřuje na rozdílné významy gest užívané muži a ženami v České republice, Vietnamu a ve vybraných arabských zemích. Cílem práce bylo zjistit od oslovených respondentů, zda mezi nimi existují odlišnosti ve vnímání významu pěti předložených gest, neboť pocházeli z různých zemí, ve kterých existuje rozdílná kultura. Pro zjištění odlišností ve vnímání významu gest a jejich použití, byla využita metoda předkládání pěti stejných kreslených gest respondentům z České republiky, Vietnamu a arabských zemí (Egypt a Maroko). Tato metoda byla stěžejní pro získání potřebných poznatků o rozdílném používání gest muži a ženami z vybraných zemích. Výsledky poukázaly i na propojení s literárními poznatky o neverbální komunikaci ve vybraných regionech. Odlišný smysl pěti předložených gest dále ukázal, že vždy bude záležet na tom, z jakého státu jedinec pochází, jaká je jeho kultura, v jaké situaci se právě nachází, jaké emoce chce gesty vyjádřit. Rozdílné významy gest mezi muži a ženami byly nejvíce vidět v gestu č. 3, 4 a 5. Ve významu gesta č. 3 (zkřížený ukazovák a prostředník ostatní prsty jsou pokrčené) více záleželo na dané kultuře než na rozdílu použití dle pohlaví. Významy gesta č. 3 u mužů a žen se lišily ve všech vybraných regionech. Velký rozdíl spočíval ve významu gesta mezi respondenty z České republiky oproti zbylým regionům. Gesto č. 4 (překřížené ruce před hrudníkem) bylo u mužů a žen naopak používáno v rámci aktuálních emocionálních pochodů. Význam použití gesta č. 5 (ruce položené pod sebe v oblasti břicha) položené ruce pod sebou ukázal, že poukazuje k dané kultuře. Ve Vietnamu je projevem úcty ke starším lidem a v Egyptě je používáno při modlení. V České republice nemá specifický význam. Ukázalo se, že používání gest může být ovlivněno jak kulturou, tak vlivem masmédií. Je však důležité poukázat na fakt, že výsledky jsou orientační, tudíž nelze s jistotou říci, že významy gest jsou ovlivněny buď kulturně nebo masmédií. Muži a ženy předloženým gestům přiřkládají často stejné významy.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAKKEN JEPSEN, Julie. De Clerk, Goedele. Lutalo-Kiingi, Sam. McGregor William B. (eds.), *Sign language of the World*, Ishara Press, 2015. 350 s.

https://books.google.cz/books?id=sPQCwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=Sign+language+of+the+World&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjxxyovZjZAhXPqQKHeAZB_sQ6AEIjzAA#v=onepage&q=Sign%20language%20of%20the%20World&f=false

BORG, James. *Řeč těla, Jak poznat, co kdo doopravdy říká*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 240 s.

ČERNÝ, Vojtěch. *Řeč těla: neverbální komunikace pro obchodníky i běžný život*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007. 254 s.

DEVITO, Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. 6. Praha: Grada, 2008. 512 s.

FRAŇKOVÁ, Slávka, KLEIN, Zdeněk. *Úvod do etologie člověka*. 1. vyd. Praha: HZ Systém, 1997. 193 s.

FROTSCHER, Sven. *5000 znaků a symbolů světa*, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 268 s.

KENDON, Adam. *Gesture Visible action as utterance*. Cambridge university Press, 2004. 400. s
<https://books.google.cz/books?id=hDXnzmDkOkC&printsec=frontcover&dq=gestures&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjX6qyus5TZAhVI5aQKHab3CAIQ6AEILjAB#v=onepage&q=gestures&f=false>

KHIDAYER, Emíre, *Arabský svět – jiná Planeta?*, 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 2016. 371 s.

KLEIN, Zdeněk. *Atlas sémantických gest*. 1. vyd. Praha: HZ Editio, 1998. 201 s.

KNAPP, Mark I., HALL, Judith A. *Nonverbal communication in human interaction* Cengage Learning, 2009. 528 s.
https://books.google.cz/books?id=j5HIlfRUPm0C&pg=PA1&hl=cs&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false

LEWIS, David. *Tajná řeč těla*. Praha: Victoria Publishing, 1995. 229 s.

McNEIL, David. *Hand and Mind : What Gestures Reveal about Thought*. Chicago : University of Chicago Press, 1992. 423 s.
<https://books.google.cz/books?id=3ZZAfNumLvwC&printsec=frontcover&dq=gestures&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjX6qyus5TZAhVI5aQKHab3CAIQ6AEIajAJ#v=onepage&q=gestures&f=false>

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi 2*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 328 s.

MORRIS, Desmond. *Peopewatching*. Croydon : Vintage, 2002. 526 s.

MORRIS, Desmond, *Řeč těla*. 1. vyd. Praha, 1999. 245 s.

NOVÝ, I. SCHROLL-MACHL, S. *Interkulturní komunikace v řízení a podnikání: česko-německá*. Praha: Management Press, 2007. 168 s.

PEASE, Allan. *Rec tela : Jak porozumět druhým z jejich gest, mimiky a postojů těla*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 138 s.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu*, 1998. 280 s.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. ed. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 200 s.

TEGZE, Oldřich. *Neverbální komunikace*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2003. 482 s.

THOMSON, Peter. *Tajemství komunikace*. 1. vyd. Brno: Alman, 2001. 245 s.

VÁVRA, Vlastimil. *Mluvíme beze slov*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 176 s.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 264 s.

Internetové zdroje

Arabic sign language [online]. 2011 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/216706653_ArSLAT_Arabic_Sign_Language_Alphabets_Translator

Hands for Vietnam [online]. 2014 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://www.handsforvietnam.org/faqs-about-sign-language/>

Jak se chovat ve společnosti [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://spravnechovani.webnode.cz/zdraveni-predstavovani/podani-ruky>

Nonverbální komunikace [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=6149

Specifika arabské řeči těla aneb pozor nejen na levou ruku [online]. 2015 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/156-specifika-arabske-rci-tela-aneb-pozor-nejen-na-levou-ruku/>
V Saúdské Arábii vyjde v červnu první slovník znakového jazyka [online]. 2016 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <http://www.tichezpravy.cz/v-saudske-arabii-vyjde-v-cervnu-prvni-slovník-znakoveho-jazyka/>, 2016

WILCOX, Sherman. *Gesture and language* [online]. [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/4134/1b1043cf47a0c12a635a16fff9b135e0319a.pdf>

Zákon o znakové řeči [online]. 2012 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-155>

BUI THI THU THUY. *A Vietnamese – English cross-cultural study on gestures for greeting*. bakalářská práce, 2005

Ústní sdělení

Mgr. Barbora Jirková, FF UK, 11.10.2017

Mgr. Jan Pěchota, ZCU, Fakulta filozofická, Katedra blízkovýchodních studií, 20.12.2017

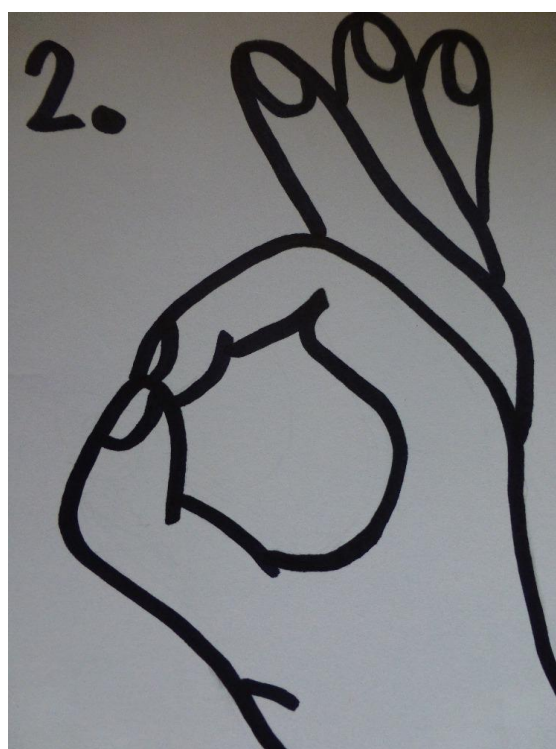
PhDr. Petr Pelikán, ZČU, Fakulta filozofická, Katedra blízkovýchodních studií 5.12.2017

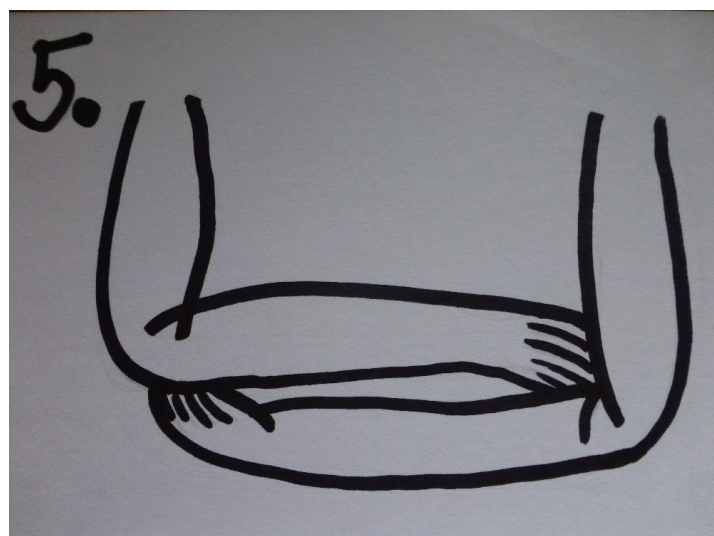
Miloslav Škarda, poznámky z přednášky – znakový jazyk, VOŠ a SOŠ Březnice, 2015

11 RESUMÉ

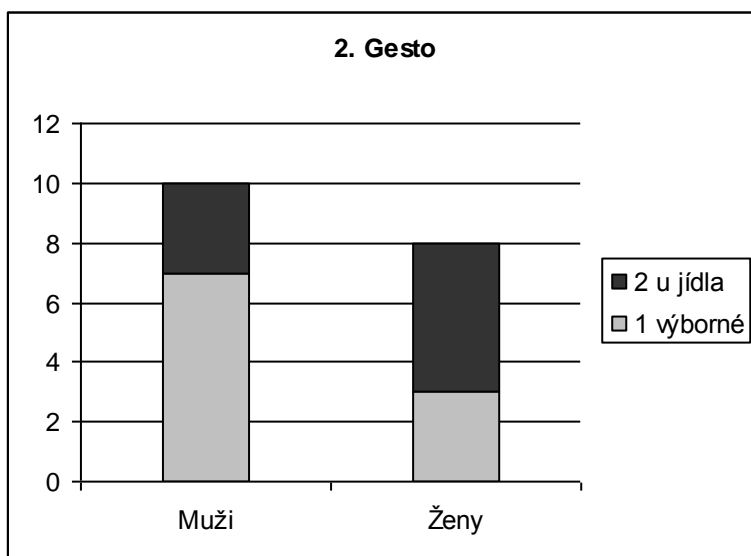
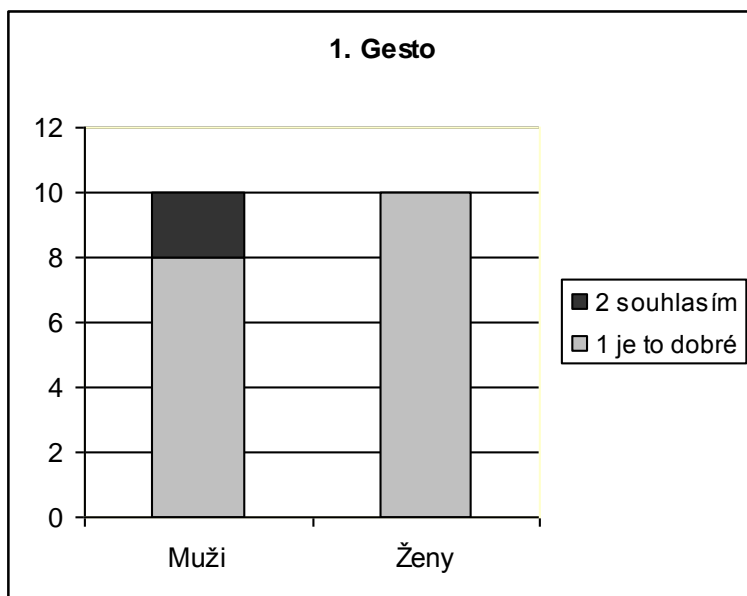
The bachelor thesis focuses on the different meanings of gestures among men and women in the Czech Republic, Vietnam and selected Arab countries (Egypt and Morocco). It aimed to find out whether respondents perceive the meaning of the five gestures. That were used in my research, in a different way. The respondents came from various countries and cultures. A method of showing the same five gestures to the respondents from the Czech Republic, Vietnam and selected Arab countries was used during this research. This method was important to gain the necessary insight into the different use of gestures by men and women from selected countries. The results also showed links with expert literature on non-verbal communication in selected regions. The different meaning of the five presented gestures has further shown that it will always depend on the state, culture which an individual comes from, what emotions he/she wants to express by using gestures, etc. The various meanings of gestures were mainly seen in gestures no. 3, 4, 5. The meaning of gesture no. 3, was more depended on the culture than on the gender difference. The meanings of gesture 3 were most different among men and women in all selected regions. The great difference was seen in the importance of gesture among respondents from the Czech Republic to versus the rest of the regions. Gesture no. 4 was used by men and women in actual emotional processes. The meaning of using gesture no. 5 has shown that it points to a particular culture. It is an expression of respect for the elderly in Vietnam and it is used during praying n Egypt. The use of gestures can be influenced by culture and masss media. However, it is important to point out that results are indicative. It is not possible to say with certainty that the meaning of gestures are influenced only culture or mass media. Men and women often attribute the same meaning these gestures.

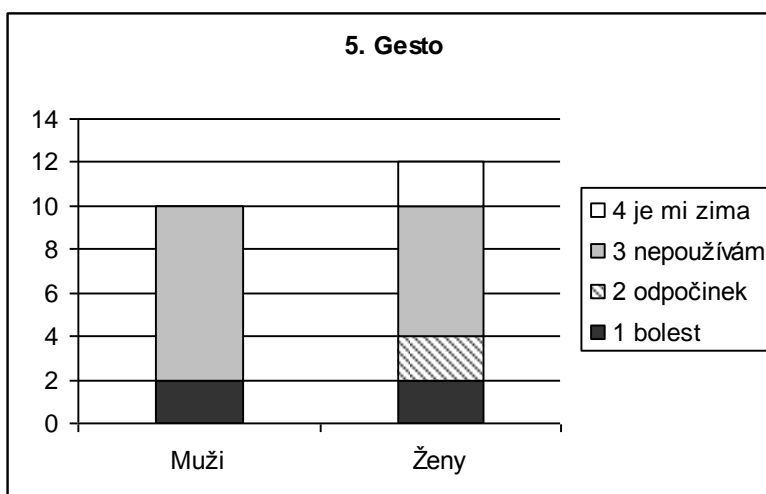
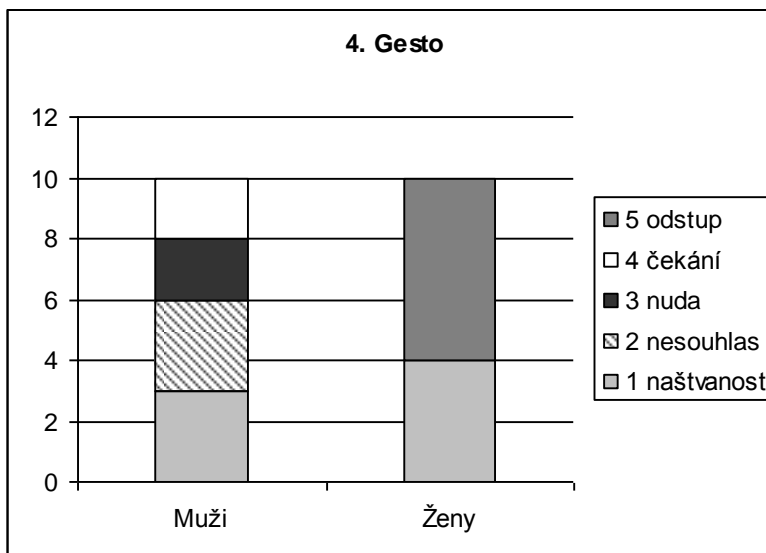
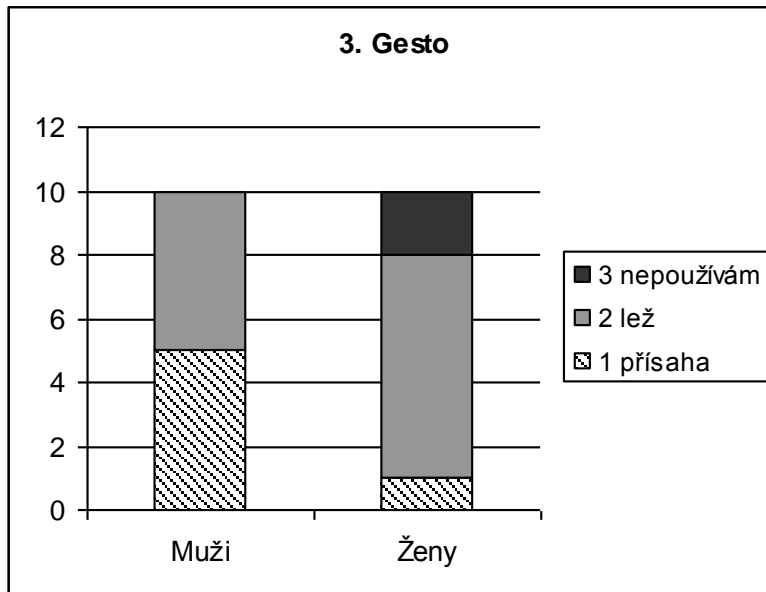
12 PŘÍLOHY

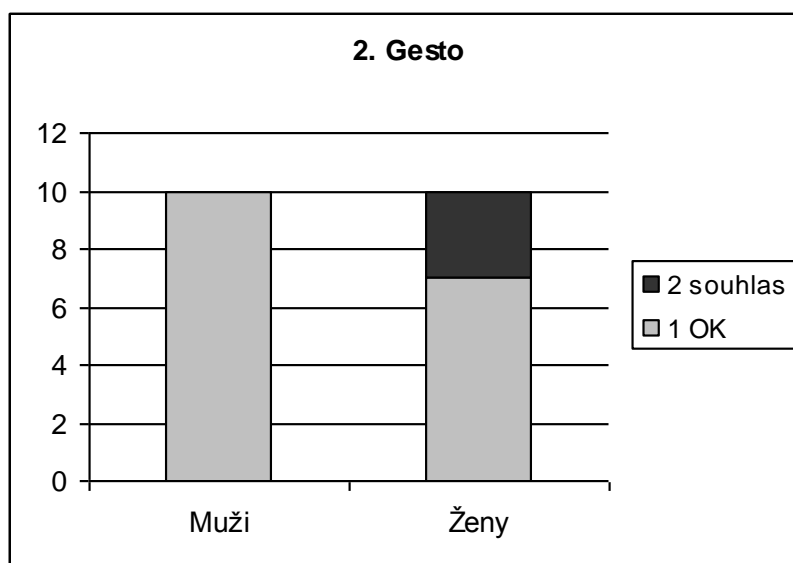
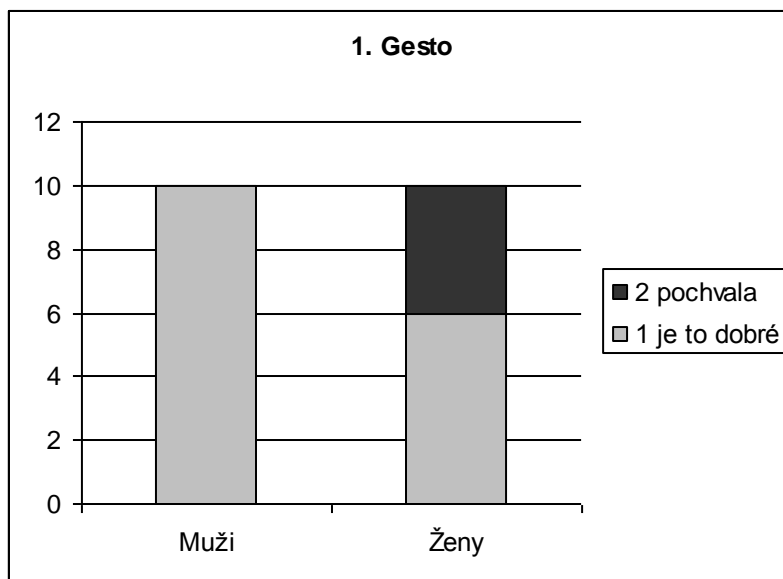
Česká republika – výsledky významu pěti gest v porovnání mezi deseti muži a deseti ženami (20 – 30 let)

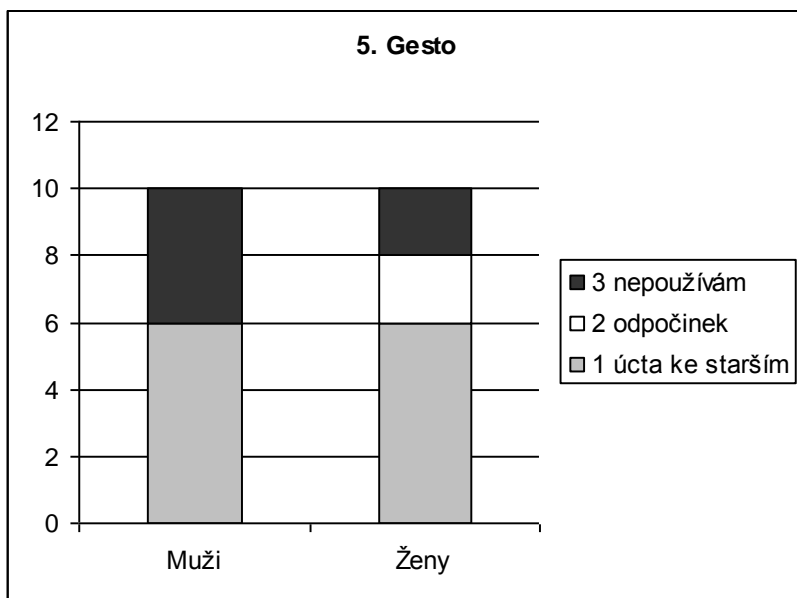
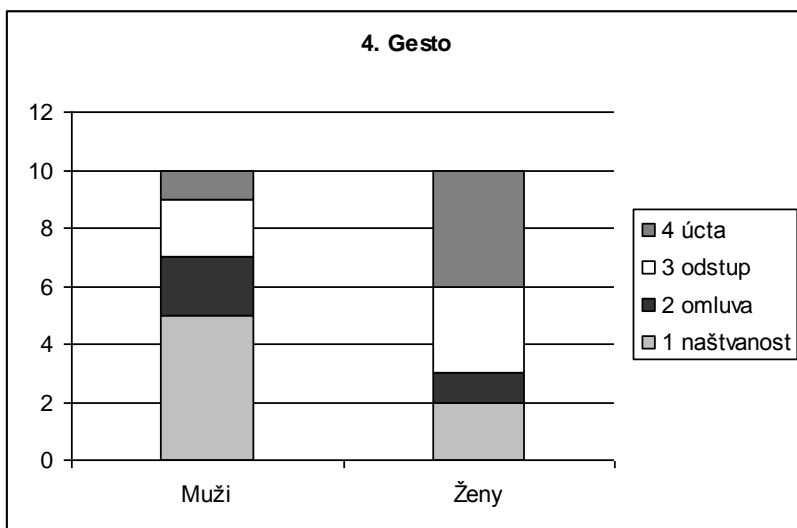
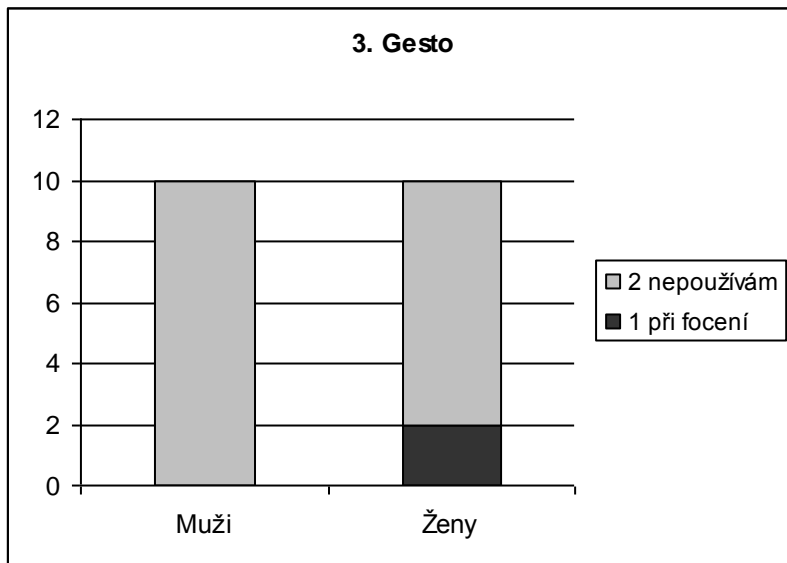

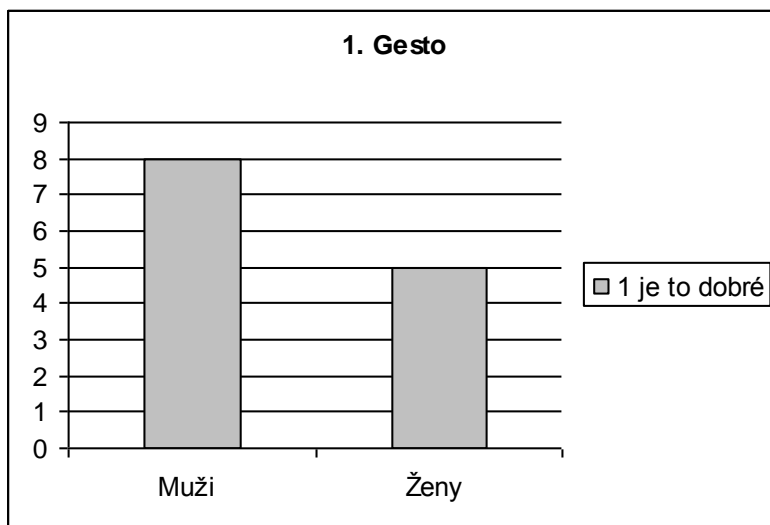

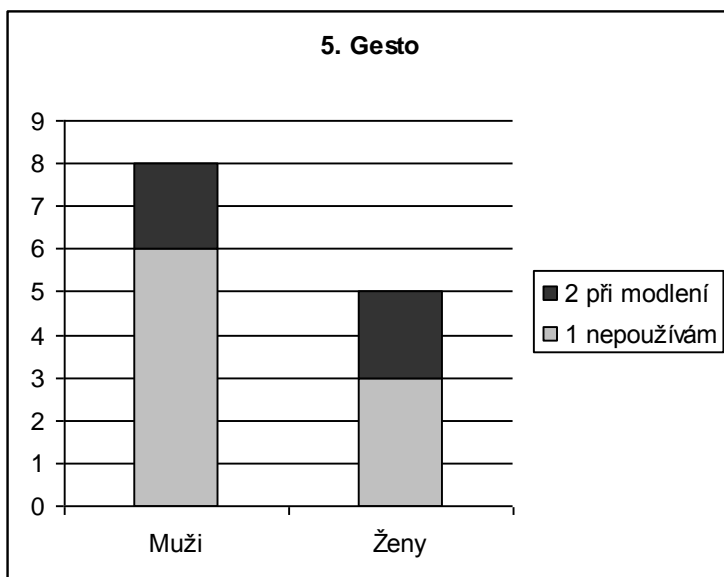
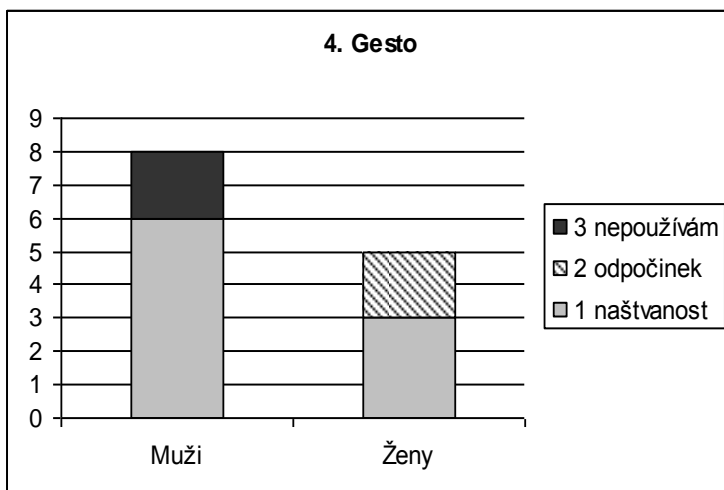
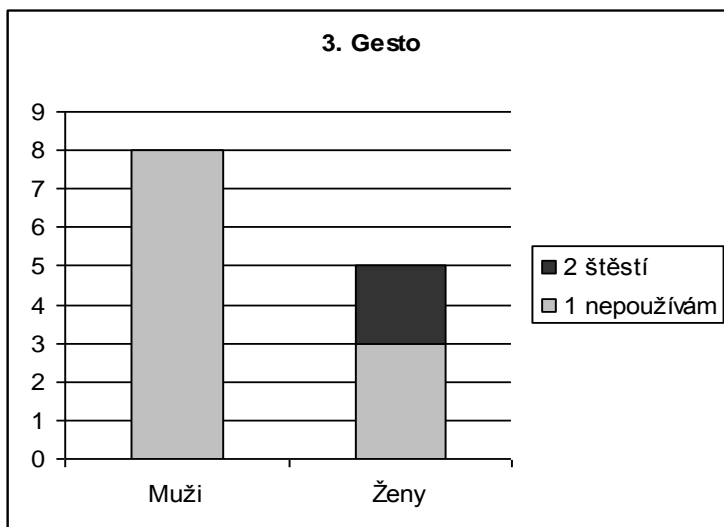

Vietnam – výsledky významu pěti gest v porovnání mezi deseti muži a deseti ženami (20 – 30 let)

Arabské země**EGYPT**

Maroko

